

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kolozsvár, 1888-1948/1990. 3.(63.) évfolyam, 1-2-3. szám, 1992 január - március

Ára 20 lej.

MINDENEK ELLENÉRE IS!...

Jócskán megkésve kerül az Unitárius Közlöny idei első - sajnos, ismét - összevont („hármast”) száma a Tisztelt Olvasó kezébe. Zavarban is a szerkesztőség ez újabb „eltolódás” miatt. Mentséget is lehetne felhozni, magyarázatot - elég volna, ha csak e zilált, összevissza gazdasági helyzetre utalnánk, a tragikus méreteket öltő inflációra, a krónikus pénzhányra. Olyan objektív, tőlünk független tényezők ezek, amelyek ellen egyelőre keveset tehetünk, de amelyek befolyásolják a Közlöny sorsát éppúgy, mint más hazai (főleg magyar nyelvű) kiadványok sorsát is. Persze, azt is őszintén el kell ismernünk, hogy ún. szubjektív, vagyis tőlünk függő „tényezőkn” is múltott ez a mostani késelem is.

De hát a magyarázkodással nem sokra megyünk. Inkább gondoljunk arra, törődjünk azzal, hogy az elkövetkezőkben lehetőleg havonta, rendszeresen megjelentethessük a Közlönyt. Úgy, ahogy azt annak idején, két esztendővel ezelőtt, az újrainduláskor elterveztük, s úgy, ahogy az egy darabig sikerült is. Reméljük és bízunk benne mindannyian - az Olvasó is! -, hogy visszajönnék azok a „rég szép” idők. Mert vissza kell jönniük, ha nagyon akarjuk. És akamunk kell, mert megéri. Nemcsak azért, mert a romániai unitáriusoknak csak ez az egy „unitárius” lapjuk van, de azért is, mert - érzésünk szerint - az eddig megjelent lapszámainkkal nem vallottunk szégyent; még akkor sem, ha nem mindenik olyanra sikeredett, amilyenre szeretnénk volna; még akkor sem, ha sok minden nem kapott helyet a lapban, holott „benne” kellett volna lennie, eredeti terveink és elképzeléseink szerint.

Ahhoz azonban, hogy rendszeresen megjelenő, változatos, gazdag tartalmú, információkat is bőven közvetítő lehessen a Közlöny, tehát jobb az eddigi lapszámoknál is - nos, ahhoz nem elég csupán a szerkesztők, a „lapcsinálók” (két-három ember) szándéka, igyekezete. Mivelhogy a Közlönynek nincs egyetlen főállású (de még negyedállású), fizetett szerkesztője sem, akiket, úgy mond, terepre meneszthetnénk „életes” anyagokért, hírekért, beszámolóikért - csak úgy tudjuk befogni a honi unitárius élet egészét (vagy legalább is fontosabb területeit), ha segítséget kapunk, ha lelkesz atyánkfiai amolyan külső munkatársaivá lesznek a lapnak. Azáltal is például, hogy rendszeresen tudósítanak egyházközösségük mindennapjairól. És segítségüket várják a lapterjesztésben is, hogy eljuthasson a Közlöny mind azokhoz, akinek íródik-szerkesztődik, s akik kíváncsiak rá, szívesen olvassák, illetve olvasnák.

Sajnos, az is az igazsághoz tartozik, hogy - tisztelet a kivételt képezőknek -lelkészek jórésze meglehetősen közömbösen viszonyult, viszonyul a mindannyiunk, az unitáriusok lapjához! (Számomra például ez a közömbösség mindmáig

A kissolyosi unitárius templom

„rejtély”, teljességgel érthetetlen. Hisz kiknek kellene elsősorban lapunk mellé állniuk, ha nem a lelkeszeinknek?!) A rossz terjesztésnek, illetve a sehogy-sem terjesztésnek nemcsak erkölcsi, szellemi a kára, de a lapnak anyagi veszteséget is okoz. Márpedig anyagiak híján nem jelentethető meg a Közlöny sem. Ezt kellene tehát valahogy megértenünk mindnyájan. Akkor nem porosodnának itt-ott, egy-egy sarokba lerakva a Közlöny példányai...

Nem könnyű a lapot összehozni, miként nem könnyű kiteremteni a kiadásához szükséges anyagokat sem. Persze, ha volna nekünk is nyomdánk, ha ingyen kapnók a papírt!... de hát, ezek ellenére is, jó volna, ha ezután is megjelenne a Közlöny, s ha minden szám idejében jelenne meg! Én bízom abban, hogy Isten segédelmével túljutunk ezen az anyagilag is oly válságos időszakon. Ám, rendületlenül bízva Isten segédelmében, nem ártana, ha megpróbálnánk segíteni önmagunkon is. Ebben bízva, a „lapcsinálók” nevében is szíves elnézésüket kérem a késésért, s maradok kiváló tisztelettel:

MOLNOS LAJOS

Sándor Ernő

JEREMIÁSSAL MONDOM

Uram, én nem tudok beszélni,
engem ne küldj el, félni, félni
tudok csak...

Nyomorultan
rettegek én az emberektől.
Ifjú vagyok még, látva-látod,
nyelvemen görcs van, dadogások...
Nem akarok próféta lenni!
Nem akarok semmit sem tenni!
Ó, hagyj magamra!
Jaj, rettenetes
ez a Te küldetésed,
ez a Te elhívásod!

Adj nekem valami szebbet,
valami mást,
emberibbet,
valami csendes boldogságot.
Nem könyörült gyerekfejemnek.
Kemény volt, küldött, mennem kellett.
Imé, ígémet adom szádba.
S mentem. Azóta egyre járok,
nyelvemen görcs van, dadogások,
szívemben félelmek remegnek.

Uram, ugye, már Te is látod,
hogy igazam volt?
Az én szájból
igéd sem kell az embereknek.
Keménynyakú ez a Te néped,
tudod Te is.
Valaki más tán bírna véle
jobban, mint én, fáradt cseléded.
Uram, figyelsz rám?
Bocsáss el szépen,
s bocsásd meg ezt a hatvan évet.
Az Úr felel:
(s szívem reá remegve dobban)
Csak menj tovább!
Ott van a tűz a csontjaidban.

Váci Mihály

SARKCSILLAGOM!

Szülőföldemen

*Gyermekkorból ittmaradt felhőket
álmognak felettem az eget.
Jegenyék lángját szítják a szellők.
A könnytől ki óv meg engemet?*

*Szülőföld! E modern korban csúfság
éri azt, kinek még fogain
recseg a hazai homok kvarca.
Titkolom rólad-kelt álmaim.*

*Tengereken, világokon túlra
vágynak a súlyuk-vesztett szívek.
Pedig mit az ember itthon elveszt,
földön, égen nem lelheti meg.*

*Hazám édes gravitációja!
Csak vonzásod adhat súlyt nekem!
Hová mennék? Határaid közt is
milyen nehéz meglegelni helyem!*

*Mi lennék, ha te is elengednél?
Szülőföld, hazám - sarkcsillagom!
Csodállok minden csillagot, holdat,
de csak tehozzád igazodom!*

*Éj van. Nem látom, csak hallom őket:
- sírva húznak vándormadarak.
Vágyik, vergődik, sóhajt az ember,
lázadozik - s mégis hű marad.*

*Hulló csillag hív, csal vadlúd-ének;
van, ki már rakétán menekül.
Leborulok. Szívem melegíti
a Földet, mely lassan, egyre hűl.*

EGYÜTT AZ EGYENES ÚTON

Naponta járunk olyan helyen, a szabad ég alatt, vagy épületben, ahol lépcsőn kell előre haladnunk. Építő elődeink rég kitapasztalták: a jó előhaladáshoz jól méretezett lépcsőfokok kellene. A túl magas lépcső a botlás veszélyét rejti magában, a rálépéshez fokozottabb erő kell. A túllapos lépcső idő és erő pazarlás lehet. Ha feltörök a lépcső, lekopik az éle, koptatja a cipőnket, felsérti a lábat. Ha vészes kanyarokat követ, csökken a biztonságérzetünk stb. Tömbházakban tapasztalhatjuk, hogy mit jelent a jó lépcső, az emeletközi pihentető, a jó világítás, a lépcsőkorilát, ha abba fogózni lehet egyensúlyvesztésünk közben.

Az egymásra torló évek úgy képzelem el, mint egy végtelen lépcsősort, amely ismeretlen mélységből ismeretlen magasságba irányul. Isten alkotta meg ezt a végtelen lépcsősort. Forog a föld: nappal és éjszaka lesz belőle. Kering a nap körül: esztendő lesz belőle. Mikor kezdődött ez a „bugócsga játék”? Senki nem tudja, és hogy meddig tart, azt még kevésbé. Aki hisz a nagy Tervezőben, irántunk való jóindulatában, kegyelmében, az minden nap áhitattal nézi a napfeljöttét és szól: Hála néked, Isten, hogy napod fényességét újra felhozád. De még fokozottabb hálával áll meg esztendő forduláskor, mert az idő lépcsősorának ez már jelentősebb foka, alig jut belőle nekünk 70, avagy 80 egységnyi: - Hála légyen neked, Isten, hogy ránkivirasztottad az új esztendőt.

Ilyen meghatódottsággal állunk meg az 1992-es esztendő lépcsőfokán. Bennünk sajnólag még az elhagyott lépcsők fáradtsága, de már lábunkban ott van a feljebbjutás lendülete. Ne nézzünk most tovább, csak középeurópai életünk „lépcsőházában”. Mit is láthatunk? Hát bizony, itt sok a szemét, a szét-szórt kacat, töredezetek a lépcsőfokok, kimarjultak az egykori sima felszínek; lábat sebeznek, elbuktatnak. E „lépcsőházban” is hiányoznak az égők, lelopták, bepókhálósodtak, meglóduztak a korlátok, nincs mire támaszkodni. Akik ebben a „lépcsőházban” lakunk, kezdtük már megszokni a rendetlenséget, irigyek és féltékenyek vagyunk egymásra, a kölcsönös gáncsoskodás itt az uralkodó törvény. Pásztázó tekintettel a másik lakását lessük, hogy mikor hal ki onnan a lakó, hogy mi, vagy mieinkből valaki oda beköltözhessen. A demokrácia „liftje” elindult ugyan itt is már két éve, de akadozik, megmegáll az „emeletek” között, s a végzetes lezuhanás veszélye fenyeget. Kellene ide valami belső világítás, szívlámpás, szeretetsugár, mint a Jézusé. De itt a kis kormos gyertya mellett csak a történelemhamisítás, az utcák újrakeresztelése folyik, és felrémlik közben a Nyugatra tájolt vándorbot. És hiába harangszó, hiába papi szó, Biblia, vagy Korán, itt egymás mellett vagy fölött acsarkodó or-

dasok vagyunk, akik a másik pusztulásában látjuk gyönyörűségünket. Nézzük csak áthatóbban meg a három utolsó évlépcsőt, hát nem ezt láthatjuk? Háború, vértócsa, romhalmaz. Féltékenységi viták arról, hogy kié az „ősi föld”, amely aratatlan vagy vetetlen maradt; viták arról, hogy ki érkezett ide a történelmi 5 perccel hamarabb, miközben lekésük a haladás vonatát. A kommunizmus nem halt meg, csak tetszhalott; minden tagjából hullaszagot áraszt. Tetemén élőködnek a feketézők, a spekulánsok, a gonosztevők. Ezenközben öregek, nyugdíjtalank fáznak a kenyérsorokban. Mellettük gyermekek, kiknek arca fényforrást keres, Jézus arcát, de köd van és homály.

Mózes áll népe előtt a hegyen s szól hozzájuk: „Ne térjete se jobbra, se balra...” Mintha azt mondta volna: „Járjatok az aranyközéputon, a becsület, a tisztesség, a szeretet, a békesség útján. Mindenféle elhajlás jobbra, vagy balra: veszélyzóna”. Mózes idejében még tökéletlen volt a közlekedés. Nem voltak még út- és kanyarjelzők, kilométerkövek, szabályok a jobbra- vagy balra-hajtásról, közlekedésről. A cél akkor is a haladás volt, sáron, süppedéken, szirteken is át. De akkor is voltak olyanok, akik a sokistenimádók felé kacsingattak félszemmel, a jobb érvényesülést remélve, még a törzstől való lemaradás kockázatát is vállalva. Mózes felhívását így is értelmezhetjük és magunknak hasznosíthatjuk.

Kis népi vagyunk, mi székely-magyarok. Véres vándorutak megkínzott kis csapata. Naponta kérdőre von az élet: „Merre tartasz, jobbra vagy balra?” A mi válszunk az legyen: „Előre, együttesen, fölfelé a tökéletesség felé!” Ha állást kell foglalnunk valamiben, nézzünk a lelkiismeretünkbe, vagy ha az kevés, nézzünk a mai Mózesaink ajkára, kezére, és akként cselekedjünk. Amit népiségünkről elmondhatunk, ugyanaz áll vallásunk viszonylatában is. Nagyráhitott valóság, ma még szűk méreteken és létéért folytatott vérméltó harcban. A haladás, az örök reformáció a mi útjelzőnk. Néha ösvénnyé szűkül ez az út és azon előre haladva figyelünk az isteni intésre. És kérdezzetjük: Valóban új is lesz ez az új esztendő? Vagy ezután sem lesz semmi új a nap alatt?

Ráléptünk hát az 1992-es esztendő lépcsőfokára. Vajon simább lesz, mint az utóbb elhagyottak? Egy évvel öregebb lett a világ, az élet, az ember. Egy költőnk így fogalmaz: „Nem számít, hány van nevem mellett, Higyjétek el, nem számít az évszám, Csak az a fontos, hogy fennebb, avagy lennebb jutottam-e ama láthatatlan létrán”. Istenbe vetett hittel vegyük a lendületet a feljebbjutáshoz. Segítsen meg minket minden jó igyekezetünkben.

Dr. Szász Dénes ny. lelkész

TÁMASZUNK: A VILÁGSZABADSÁG

Ha két emberöltőnyit is kellett várom rá, elmondhatom legalább, hogy nekem is volt március tizenötödikém. Igaz, hogy nem éppen olyanra sikeredett, amilyennek a Kossuth Rádió mellett annyiszor átélt benső ünnepeimen magamban elképzeltem, de mégiscsak valóságos volt, nem álombéli; idővel és a világszabadságra vágyók meg a szabad világra áhítók összefogásával még kinőhet belőle - az igazi.

Két évvel ezelőtt Kovács Géza képzőművész barátommal együtt kaptattunk fel a segesvári Várba, hogy jelen lehessünk Petőfi mellszobrának a megkoszorúzásakor; innen az Ispánkúthoz igyekeztünk, hogy aztán a fehéregyházi szabadság-emlékműnél hallgathassuk a szónokokat. Mindezekelőtt Markó Béla költőt, a marosvásárhelyi *Látó* című irodalmi folyóiratunk főszerkesztőjét, majd az Elédrol érkező Gelu Păteanu műfordítót, kultúránk régi barátját, aki utóbbi (remélhetőleg: nem utolsó), erdélyi évtizedében a Székelyföldön telepedett volt le, és aki váltig szabadkozott, hogy nyomdakésszé érlelt mondanivalóját a VI-LÁGSZABADSÁG-ot hirdető emlékműnek hátul állva kell elmondania.

A vásárhelyi küldöttség megérkezéséig alig lézengtünk páran a Várban, amit cseppet sem tekintetem jó előjelnek; az ispankúti plakett megkoszorúzásánál azonban már százak vettek részt (valamelyest oldódott a szorongásunk), a szabadság-emlékműhöz pedig ezrek sereglettek. Ami önmagában is nyugalommal tölthetné volna el. Annál is inkább, mivel a fehéregyháziak mértéktartó, emberi méltóság tudatunkra eszmélésünket a művészi szó erejével is elősegítő ünnepséget szerveztek. (Az íróemberek és a marosvásárhelyi színművészek végre a nyilvánosság előtt is elmondhatták azt, amit a diktatúra évtizedei kimondhatatlanságra ítélték.) Gábos Dezső tanár az RMDSZ helyi szervezetének nevében úgy tudott szólni az egybegyűltekhöz, hogy nemzeti hovatartozásától függetlenül mindenki a magáénak érezhette ezt az ünnepséget, amikor négy évtizedes sötét elnyomás után az erdélyi magyarok, románok és szászok újból tisztelegtek Petőfi Sándor emléke előtt. „Magyarok, szászok, románok: nyújtsatok egymásnak testvérkezét!” - hangzott fel ismét Bem tábornok Erdély népeihez intézett szózata, s ennek hatása alatt joggal érezhetük úgy: csakis ez lehet a biztosítéka annak, hogy teljes jogegyenlőségen alapuló, szabad, demokratikus társadalmat építsünk magunknak.

Csak azok a mindegyre megjelenő, fejünk fölött hosszasan kerengő varjak ne károgtak volna bele időnként az ünnepi szónokok beszédébe, ne fedték volna el annyiszor az oly ígéretesen sugárzó márciusi napot!

Képzőművész barátommal megpróbáltunk feloldódni, igyekeztünk átadni magunkat a szabadság mámorának. Sehogysem sikerült. Szemünk sarkából mindegyre azt figyeltük: mikor tömek ránk azok az erők, amelyek beígérték, hogy véget vetnek szabadság-ünneplésünknek? A költő Markó Béla és az ugyancsak költői érzékenységgel műfordító Gelu Păteanu sem gondolta azonban, hogy *szavuk* - számolnunk kell a koratavaszi fagyok rügydermesztő pusztításával - olyan hamar *véres valósággá* válik. Már aznap (március 15-én) Szatmáron, aztán (19-én és 20-án) Marosvásárhelyen. Később Gelu Păteanu Magyarországra meneküléséről kaptunk hírt, majd az ispankúti plakett megcsönkítéséről-megcsúfolásáról. Vagyis: a szabadság-eszmény és az eszményinek korántsem ígérkező 1989 utáni szabadság újabbkori meggyalázásáról.

Markó Béla veretes szövege megjelent annak idején a *Romániai Magyar Szó* hasábjain. A Gelu Păteanuét is rögzítette - a varjak bele-belekárogása ellenére - kis riportermagnóm elektromágneses szalagja. Erről másolom ide az általa mondottakat:

„Testvéreim! Az ötven esztendő alatt, amíg szellemi rabságra voltam kárhoztatva, mindig azt reméltem, hogy egyszer, amikor szabadon fogok

itt állni önök előtt, méltán és teljességgel hozhatom (...) Petőfi emlékének a román kultúra hódolatát, köszöntését, üdvözlését. Sajnos, megint csak a magam nevében beszélhetek, mert nem bíztam meg senki sehonnan semmivel. Az egyetlen megbízom a lelkiismeretem. Az a lelkiismeret, amely arra készítetett az elmúlt ötven esztendő során, hogy súlyos vádak terhe alatt merjek, akarjak és szeressek magyarbarát lenni. Miért éppen magyarbarát? Úgy rázott össze engem a sors a magyarokkal. Ez nem azt jelenti, hogy másnak nem vagyok ugyanolyan barátja. De ott izzik bennem az, hogy akit a legjobban ütöttek, amellé szerettem állni. Néha rogyadozó térdel, de makacsul összeszorított fogakkal. Többször voltam itt, többször merem szót emelni. Ma már nem ezt teszem, hanem vadul fogok üvölni, mert olyan dolgokba is ütközöm (...), amelyeket nem lehet meg nem történné tenni, nem lehet mindenféle szelíd mosolyokkal elkendőzni.

Nagyon sajnálom, hogy most, amíg szólok, hátul kell állnom annak az emlékműnek, amelyik Petőfit szimbolizálja. Azt a Petőfit, aki hatalmas ajándékkal lepte meg az emberiséget. Nemcsak a március 15-i szózat. Azzal a bizonyos kifejezéssel, amit ő vésett be a világ tudatába: *világszabadságot!* Roppant sajnálom, hogy a világszabadság szimbólumának hátul kell állnom, amíg beszélek, de egyben úgy érzem, hogy ez egy fantasztikus támasz is a hátam mögött. És amíg ezt a hátam mögött érzem, addig - fedezet van mögöttem. Ennek a fedezetnek, ennek a gyönyörű elvnek a nevében kérek mindenkit (...), legyen türelmes, ameddig lehet és muszáj türelmes lenni. És a hídfő másik oldalán legyen megértő, és óvakodjék a szélsőséges gondolkodástól.

A világszabadság mindnyájunké, mindnyájunknak fogalmazta meg Petőfi. Nem húzta alá, hogy ennek vagy annak a nemzetnek.

És most már, ha róla szóltam, engedjék meg, hogy elidőzzek pár pillanatig nála. Én magam is rímfaragó ember vagyok, és el tudom képzelni, hogy lesz valaha egy olyan rettenetesen könnyelmű esztéta vagy irodalomtörténész, akinek eszébe jutok. (Persze, én erről gondoskodtam is, mert én egy roppant humcut román ember vagyok: lefordítottam egy csomó zseniális magyarnak a műveit románra, és a művészbemutatóm beszüntem az irodalomtörténetbe...) Hát ez most illik Petőfi-nek is megköszönnöm. Lehet ugyan, hogy nehezményezné a fordítások minőségét... Ne a múltat akarjuk feltétlenül kipiszkálni valahonnan, hanem a jelent igyekezzünk megoldani.

A „jelen kérdéseinek megoldásában” persze azóta sem jutottunk valami sokra. Sőt, a korábban egyértelműnek látszó dolgok is még jobban összekuszálódtak. Történelmi aránytévésztés áldozatai lennénk azonban, ha tetemesebbé váló gondjainkat vennők csak figyelembe. Hiszen mi minden történt ez alatt a történelmi korfordulónak számító két esztendő alatt, ami „mélytengeri áramlasként” a jövőnköt is alakítja! Két esztendővel ezelőtt aligha mertünk volna komolyan gondolni arra, hogy a világ első kommunista birodalma (amelyik a második világháború óta befolyási övezetében tartott - és nemcsak ideológiai szempontból - bennünket is) mára széthull elemeire. Délszláv szomszédaink állama pedig függetlenségükért mérhetetlen véráldozatot hozó, önálló nemzetekre és maguknak autonómiát követelő nemzetrészekre. A kisebbségi kérdés azóta még inkább egyetemes kérdéssé, világproblémává nőtt. Épp a kisebbségi állapot emberhez méltatlan, tehát emberiségi szempontból elfogadhatatlan volta miatt.

Ha két évvel ezelőtt csupán jelképet láttam benne, most már hiszem is, hogy valóban támaszunk lehet a Petőfi által megálmodott és a fehéregyházi sík után is annyiszor megszentelt - éppen ezért mindnyájunkban ott élő - világszabadság eszméje.

CSEKE PÉTER

1992 JELENTŐSEBB ÉVFORDULÓI

400 éve - Enyedi György püspökké választása

- Bogáti Fazekas Miklós zoltárfordító halála
- Hunyadi Demeter püspök halála
- Basilius István halála

300 éve - Bánffy György kormányzó rendeletének köszönhetően a háromszéki egyházközségek az unitárius püspök felügyelete alá kerülnek vissza (febr. 26.)

- A Diploma Leopoldinum kihirdetése (márc. 15.)
- Almási Gergely Mihály püspökké választása (nov. 6.)

200 éve - a kolozsvári unitárius templom építésének kezdete

- Suki László egyházi jótevő halála
- Nagyernyei Kelemen Benő születése

190 éve - Pákei József rektor halála

- Körmöczy János megkezdte rektori működését

180 éve - Körmöczy János püspökké választása (júl. 7.)

160 éve - Augustinovich Pál főgondnökká választása aug. 20.)

150 éve - Channing E. Vilmos amerikai unitárius teológus halála

140 éve - Aranyosrákosi Székely Sándor püspök halála

130 éve - Brassai Sámuel felügyelőgondnökká választása

120 éve - Mikó Lőrinc főiskolai tanár halála

110 éve - Kiss Sándor lelkész, író, fordító születése

100 éve - Dr. Berde Áron tanár és főgondnok halála

90 éve - Szent-Iványi Sándor teológiai tanár, író, fordító születése
- Ferencz József püspök Hittan című munkájának kiadása

60 éve - Borbély István teológiai tanár halála

20 éve - Dr. Kovács Lajos püspökké választása (márc. 11.)

Összeállította: Kovács Sándor
IV. évf. teol.

A szülőföld szeretete - megtartó erő

Emeleti szobájának ablakai nyitva voltak Jeruzsálem felé, és ő napjában háromszor, térden állva imádkozott és magasztalta Istenét, úgy, amint azelőtt is szokta.

Dániel 6,11

A felolvasott gondolat egy, számomra kedves, lelkemhez közelálló bibliai alakot idéz, Dániel prófétát, ki elszakadva a szülőföldtől, erőt, kitartást a megmaradáshoz az imádkozásban talált. E vers és Dániel próféta élettörténete kapcsán szólni szeretnék a szülőföld megtartó erejéről, arról a szeretetről, melynek szálait soha elszakítani nem tudja az ember, melyet hordoznia kell egy életen át magában.

Bárhon is élünk, lelkünkben soha nem szabad a honnan jöttünk tudatának elhomályosulnia. Nem, mert nincs szentebb helye a földkerekségnek, mint a szülőföld, a nagyvilágnak az a földdarabja, ahol őseink életfája hajdan gyökeret vert, s aztán terebélyes fává növekedve, szakadatlanul hozta nemzetségek új életnek indult hajtásait. Szülőföldről beszélni s őhozzá beszélni nem egyszerű szerelmes yallomás. S különösen nem a mi tájainkon, ahol idők során föld és ember annyira sorsszerűen összefonódott.

Beszélni kell tehát a szülőföldről, s nem csak egyszer, nem kétszer, de életünk minden napjában meg kell vallani az iránta való szeretetünket, ragaszkodásunkat. De szeretni, hűségesen ragaszkodni valamihez csak akkor lehet, ha ismerjük annak szépségét, hagyományait, ha értékelni tudjuk az elődök ekeszarván kérgesedett erőfeszítésével és a mindenkori édesanyák nagy szeretetével, aggodásával megőrzött drága hagyatékot: születésünk otthonát.

Ez a szülőföldhöz való ragaszkodás, az otthonmaradottak utáni vágyakozás sugárzik Dániel próféta könyve felolvasott gondolatából, mely az ő élettörténete ismeretében jelent igazi élményt. Beteljesednek a próféta jóslatok: Nabukodonozor elfoglalja Judeát, megtöri a főváros ellenállását, s mint győztes hadvezér vonul be kifosztani a híres templomot. De nemcsak a kincs érdekli. Rabszíjra fűzve elindulnak Kelet felé a legyőzött nép ifjai, kiket a király szolgálatába kívánnak állítani. S mint az ifjak közül a legértelmesebb, legszebb és legügyesebb, Dániel a kiválasztottak élére kerül. Szép ruhákkal, pompás ételekkel, kincssel, gazdagsággal próbálják elfelejtetni velük a szülőföldet, Jeruzsálemet. Amikor ezekkel sem sikerült, tüzes kemencével, oroszlanok vermével próbálják megtörni a szülőföldhöz, népükhöz ragaszkodó lelküket. De mindez hiába: Dániel szobájának ablakai nyitva voltak Jeruzsálem felé, és ő napjában háromszor, térden állva imádkozott, és magasztalta Istenét úgy, amint azelőtt is szokta.

Egy csodálatos boltív, szívárvány kötötte össze lelkét a szülőfölddel, Jeruzsálemmel. Amint ott állt szobájának ablakában és elnézett Nyugat felé: lelkének ablakai is kitárul-

tak, és a szülőföld szeretetének édes, éltető erőt, kitartást adó érzése hatotta át imáján keresztül. Nem jöhetett az az erő, mely elfojthatta, megtörhette volna benne ezt az érzést.

Nemcsak a szívünkhöz közelálló próféta, e bibliai kedves alak lelkét kötötte szívárvány-boltív a szülőföldhöz, népéhez. Jellemzője volt a mi népünk sok, idegen földre szakadt, a szülőföldet egy életen át felejteni nem tudó fiának is. Gondoljunk csak a szabadságharc fejedelmét elkísérő Mikes Kelemenre, s szállóigévé vált szavaira: Annyira szeretem Rodostót, hogy nem tudom felejteni Zágont. Ő is ott állt rodostói szobájának ablakában, és a népe utáni vágy égett lelkében.

Megragadóan ír az idegen földrész, idegen világ felé tartó Tamási Áron is népéről, a székelyekről: „Én a szántóvetők kezét megcsókoltam, és nem lettem megalázott tőle, hanem erős és jó mindenek felett. Aki közületek velem együtt ezt megcselekszi, megáldja és örömét megtartja az Isten. Soha ne feledjétek, hogy hátatok megett gondokkal, bajjal megrakodva székelyek állnak, ők sok esztendeje nap-nap után csodát cselekszenek: hőségben, zivatarban, jó és rossz időben örökké kezükben tartják a munkát és félelmetes hittel termésre kényszerítik a sovány földet. A székely tüzehez hívja az idegent és a saját melegét is odaadná.” Bárhon is élt Tamási Áron, lelkének ablakai a szülőföld felé nyitak mindig, és szívét egy csodálatos szívárvány, boltív kötötte össze népével.

Kedves testvéreim! Boldog gyermekkor, ifjú évek sok-sok eseménye, egy csodálatos érzésvilág kapcsol, elszakíthatatlanul, a szülőföldhöz, népéhez, de vágyak, álmok és célok repítenek új világok felé titeket is, „mert könnyű a kőnek maradni, hűnek lenni, /de ki felé úgy nyúl a színes reményű messze táj, / mint ölelő puha kéz, / helyben maradni annak, csak annak nehéz.” De ne feledjétek: Anteuszok vagyunk egyen-egyen, kiknek csak itt, e szülőföldet érintve, e nép körében van erejük, életük.

Legyen ott a boltív, a szívárvány mindig fölöttetek, a szülőföld kék egének magasságában, s lelketek legmélyén az imádság és szeretet megtartó erejében. Ennek a szívárványnak színeit a jézusi evangélium csodálatos hitvilága adja, az a hitvilág, mely a léleknek jó gyümölcszeit termi. Ezek pedig, Pál apostol tanítása szerint: a szeretet, öröm, béke, békesség, szelítség, mértékletesség. Ezek teszik e boltívet teherbíróvá. Ezekben áldjon és tartson meg bennünket a gondviselő ISTEN.

Szombatfalvi József csehétfalvi lelkész

KÖLCSEY FERENC

HYMNUS

A magyar nép zivataros századaiból

Isten, áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Balsors akít régen tép,
Hozz rá vig esztendődt,
Meggühödté már e nép
A múltat s jövőndőt!

Őseinket felhozád
Kárpát szent bércére,
Általad nyert szép hazát
Benedégnak vére.
S merre zúgnak hajjai
Tiszának, Dunának,
Árpád hős magzatjai
Felvirágoznak.

Értünk Künság mezein
Ért kálászt lengettél,
Tokaj szőlővesszein
Nektárt csepegtettél.
Zászlónk gyakran plántálád
Vad török sáncára,
S nyögte Mátyás bús hadát
Bécsnek büszké vára.

Hajh, de búneink miatt
Gyúlt harag kebledben,
S elsújtád villámaidat
Dörgő fellegedben,
Most rabló mongol nyilat
Zúgattad felettünk,
Majd töröktől rabigát
Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
Ozmán vad népének
Vert hadunk csontfalmain
Győzedelmi ének!
Hányszor támadt tenfiad
Szép hazám, kebledre,
S lettél magzatod miatt
Magzatod hamvredre?

Bújt az üldözött, s felé
Kard nyúl barlangjában,
Szertenezett s nem léle
Honját a hazában,
Bércre hág és völgybe száll,
Bú s kétség mellette,
Vérözön lábainál,
S lángtenger fölette.

Vár állott: most kőhalom;
Kedv s öröm röpkedtek;
Halálhörgés, siralom
Zajlik már helyettek,
S ah, szabadság nem virul
A holtinak véreből,
Kínzó rabság könnye hull
Árvánk hő szeméből.

Szánd meg, Isten, a magyart,
Kit vészek hányának,
Nyújts feléje védő kart
Tengerén kínjának,
Balsors akít régen tép,
Hozz rá vig esztendődt,
Meggühödté már e nép
A múltat s jövőndőt!

(1823)

HIMNUSZ-E A HYMNUS?

Himnuszunk az utóbbi hónapokban elég gyakran szerepel az ellenünk felhozott vádak között. És mi eléggé megalázó módon magyarázunk. Hogy a Hymnus tulajdonképpen nem is himnusz, vagyis nem csak a magyar állam hivatalos himnusza, hanem elsősorban vallási zsoltár, minden magyar hálaadó éneke.

A tények azonban tények maradnak. Mivel 1992. január 22-ét a Magyar Kultúra Napjának nyilvánították, s mivel Kölcsey is százhetven évvel ezelőtt épp e napon írta meg e költeményét, talán időszerű lenne tényszerűen megvizsgálni a Hymnus történetét.

Végül is, himnusz-e Kölcsey és Erkel Hymnusa? Igen, többszö-
rösen az: a magyar állam himnusza, nemzeti fohász, s mivel nemzeti, tehát minden (bárhon élő) magyar reményt, vigaszt adó éneke, hitének választott himnusza. Vagy, ahogyan a költő Juhász Ferenc írta: „A nemzet egy valóban közös rettenet-pillanatában, vagy csodatűz-percebén magá választja ki a versekből az éneket, a vágy, az önmérsztő önismeret, a közös vizsgálat és közös siralom, a közös hűség énekeit, hogy hitének himnusza, szózata legyen“. (Gondoljunk csak a decemberi forró napok rettenet-pillanataira. Milyen természetességgel foglalta el méltó helyét a Deșteaptă-te române!, s annyi év után a román nemzet önmaga választotta ki azt az éneket, amely a világ bármely táján élő románoknak ugyanazt jelenti: hitet, reményt és vigaszt.) Igaz, hogy a hírhedt jelentés egyik vádpontja az volt, hogy a romániai magyarság a magyar nemzet részének vallja magát. Nem vehetjük komolyan a vádat, csupán politikai jártasságukról „híres“ szenátoraink írják bűneink lajstromára a világ legtermészetesebb dolgát. Politikai nemzet fogalmában gondolkodva, valóban nem vagyunk a magyar nemzet része. De, ahogyan a Pruton-túli románok a román nemzet kulturális egységéhez tartoznak, mi ugyanúgy a magyaréhoz. Tömören úgy is fogalmazhatnók: állampolgárságot bárki változtathat, de nemzetiséget senki soha.

Illyés Gyula szavaival térnek vissza a Hymnushoz: „E vers minden sorát hatéves korom óta betéve tudom. Tudtam, mielőtt értettem, akár a gyónási imádságot, akár a kisorsoló gyermekverseket. Mielőtt erős hevéből szikrányt átadott volna, én bizalommal előre szívem minden hevét beleöntöttem. Valahányszor első betűjét kimondtam, villanyos ütest éreztem, tekintetem rögtön a mennyezetre emeltem, úgy énekeltem dagadó nyakkal. Ez nem vált hasznára, hisz akármilyen szöveget így énekeltem volna. Most magam elé terítem a verset. Elhessegetem a varázslatot, melyet több, mint száz év óta milliók szívéből egyre szív magába, s mely már rádiumfényként árad belőle. Arra gondolok, hogy e bővülő erőt a véletlennek köszönheti, annak, hogy megzenésítették, egy nép hálaénekévé tették. Méltó volt e kitüntetésre?“

1823. január 22-én csekei önkínzó magányában Kölcsey Ferenc papírra vetette a Nagy Fohászt, s irodalmi műfajának megfelelően, Hymnusnak címezte az ünnepélyes költeményt. Mert annak szánta, amivé lett: nemzeti közösségi imának. Noha tökéletes irodalmi remekmű e vers, nemzeti himnusszá válásáig hosszú út vezetett. Mindenekelőtt a „vetélytárs“, a Szózat miatt.

A Hymnus első ízben az 1829-es Aurora évkönyvben jelent meg, Vörösmarty Szózata ugyanott, 1837-ben. „Ügyszólván egyetlen eséllyel bírtak, hogy a nemzeti köztudatban elfoglalják megillető helyüket. A két vers sorsa mégis különböző. A Hymnust inkább mint becses irodalmi művet tartották számon, a Szózat viszont igen hamar valóságos nemzeti közkinccsé vált, és szövege - majd pedig dallama - sokáig nagyobb hatást gyakorol

tak. A reformkor, úgy látszik, nem annyira Istenhez fohászolt, mint inkább honfíui felhívásokhoz akart igazodni. (Lukácsy Sándor)

Amikor 1843 januárjában Bartay Endre, a Nemzeti Színház igazgatója pályázatot hirdetett a Szózat megzenésítésére, Vörösmarty verséről már az akadémiai gyűléseken is úgy beszéltek, mint nemzeti dalról. Egressy Béni díjnyertes zenéje azonban nem aratott osztatlan sikert. Ezért került sor 1844 februárjában újabb pályázati felhívásra. A megzenésítendő vers ezúttal Kölcsey Hymnusa volt. Erkel Ferenc zenéje tökéletességében fölülmulta az Egressyét, a Szózatot mégis gyakrabban énekeltek, s ha sor került a Hymnusra, akkor is rendszerint csakis a Szózattal együtt. Az országnak azonban volt egy mindenki által gyűlölt, hivatalos - császári-himnusza, a Gotterhalte (vagy ahogyan a nép nevezte, a hóhérhimnusz), s egy választott, törvény által tiltott, de mindig jelenlevő nemzeti melódiája, a Rákóczi-induló.

A két új, díjnyertes ének is a Rákóczi-induló sorsára jutott hamarosan. Megszületése után, főképp az 1848-as szabadságharcban, a nép a Szózatot tekintette nemzeti himnuszának, ezt énekelte a későbbi önkényuralom elleni tiltakozásokon is. 1855-ben, Vörösmarty temetésén, császári rendelkezés tiltotta be, de 1860-ban, a Széchenyi temetésén részvevő majdnem százezer ember, minden tilalom ellenére, újra énekelte.

Hivatalos alkalmakkor viszont, egészen 1918-ig, a Gotterhalte törvényes szólamai csendültek fel, utoljára tizennyolc október 23-án, a debreceni egyetem felavatásakor.

A Hymnus pályafutása a Szózat árnyékában történt. Legrövidebb idő alatt Kolozsvárra érkezett meg, s itt sodródott végérvényesen a Rákóczi-induló és a Szózat mellé. Először a Budapesti Nemzeti Színházban, 1844. július 2-án énekeltek nyilvánosság előtt, másodjára már Kolozsváron, ugyancsak a színházban, 1844. november 27-én. Fél év múlva, 1845. május 16-án, amikor a vak Wesselényi Zsibón meglátogató Vörösmarty és Deák Ferenc Kolozsvárra érkeztek, este tízkor, a város ifjúsága fáklyásmenettel vonult szállásuk elé, s ott a Hymnust és a Szózatot énekeltek, a zenekar pedig a Rákóczi-indulót játszotta.

Tévhit az, hogy vallási zsoltár, amit az 1848-as forradalom avatott hivatalos nemzeti himnusszá. Nem. A forradalmi törvényhozás csupán a nemzeti felségjelekről - címer, zászló - rendelkezett, a himnuszról nem. 1903-ban Rátkay László országgyűlési képviselő törvényjavaslatot nyújtott be a magyar himnusz ügyének törvényes rendezésére, s azt kérte, hogy Kölcsey Hymnusát avassák hivatalos nemzeti himnusszá.

De sem akkor, sem később nem avatták azzá. Erkel gyönyörű zenéjének, Kölcsey örök-érvényes sorainak köszönhetően, népszerűsége idővel meghaladta a Szózatét, s a későbbi nagy történelmi és sorscsapások nehéz pillanataiban a nemzet, templomaiban vagy azon kívül, ugyanúgy imádkozott: „Isten, áldd meg a magyart... Nyújts feléje védő kart/ Tengerén kínjának“.

Bűne, történelmi tévedése minden nemzetnek van. Nekünk is. De himnuszunkat csak a legsötétebb butaság vagy az elvakult rosszindulat sorolhatja ide. Legtöbb nemzet himnusza az uralkodó számára kér boldogulást vagy bosszúdalt, mint a Marseillaise, vagy más népeket sért. De a mienk ima és erkölcsi szózat (ezért válhatott minden felekezet közös zsoltárává), történelmi önvizsgálat, senkit sem sértő nemzeti reményünk kifejezése.

Gál Mária

Meghallgatásra váró szavak Szindről

A kolozs-tordai egyházkör egyik kicsi tagegyházközsége Szind, amely templomával együtt az elmúlt idők nyomainak jelét hordja magán.

A falut legkönnyebben Tordáról lehet megközelíteni, ahonnan a hétnek öt napján át autóbussz is indul Szindre. De ha valamely arrajáró kiránduló a természet szépségeit szeretné megcsodálni, annak ajánlatosabb a második megközelítési lehetőség, amely Tordatúrból aránylag jó állapotban levő köves úton vezet el a kiváncsiskodót kis falunkba.

Szind földrajzi fekvése már első látásra kellemes érzést kelt az emberben; nagyon vonzó. Nem messze a falutól van a Tordai Hasadék, de maga a település a Turi Hasadék völgyében terül el. Körös-körül dombok veszik körül, ami a falunak meglehetősen védelmet szolgáltat erős szelek és viharok idején. A falu vonzó jelenségei közé tartozik még egy kis területen fekvő halastó, ami a hétvégi kirándulóknak nyújt kellemes időtöltést és szórakozást.

Szind falu már a XIII. század végén létezett, bizonyíték erre az egyházközség temploma. Helyi hagyomány szerint a mai Szind valamikor három faluból tevődött össze. Szind volt a középső település. Akkor még a templom a mostani temetőben volt felépítve - feltehetőleg a könnyebb megközelítés végett -, melynek alapjai egy sír kiásása alkalmával kerültek elő. Az egyre növekedő idegen támadások idején, a nagyobb biztonság kedvéért, a másik két falu lebontódott, és egybeépítődött Szinddel. Jóval később, a XVIII. században, a templomot is a faluba hozták, ugyanis a három falu már egy volt, és a Szind nevet viselte.

A temetőben török sírok is találhatóak, feltehetőleg Szind színhelye lehetett valamely, törökök ellen viselt csatának. A török sírokon nem található felirat, létezésüket egy-egy idomos faragott kő jelzi.

A falu lakosságára az utolsó egy évszázad alatt radikálisan megváltozott. Az 1800-as évek végén Szind még tiszta magyar lakta település volt. A lakosság vegyülése, és majdnem egészeni kicserélődése a két világháború eredménye, amikor az elmenekült magyarok lakásait ingyen, díjmentesen szerezték meg a betelepülni szándékozók. A magyar lakosság számának rohamos csökkenéséhez nagymértékben hozzájárult a közeli városok iparosítása; sok fiatal városra kapott munkát, és ott is telepedett le.

A mai helyzet lakosságára szempontjából egyáltalán nem kedvező a még ott élő magyarság számára: mindössze 34 a magyar és kb. 800 a román, akik a helybéli ortodox egyháznak a hívei. S ez az aránytalanság meglátszik mindenben: közigazgatásban és faluszervezésben. De ezen nehézségeken túltekintve, érdemre méltó az, hogy e kis embercsoport még fenntartja magát, és hűen tartja magát ősi szokásaihoz, hagyományaihoz.

Szinddel és a falu templomával foglalkozott Orbán Balázs is a Torda város és környéke című, Budapesten megjelent művében. A templomról így ír: „Félkör apsisa van, melyen egy díszes ablakrözsza (rosé) és egy köríves ablak maradt meg. A templom hajója újraépült, oda illesztették a régi időből megmentett, köríves kapuzatot, mely egy testes hengerpálcával van tagozva. Mindezek olyan korjelző műidomok, amelyek a templomnak a XIII. századbéli épültét jelölik“.

Helyi forrásokból értesülve, a templom épülésének időpontja kb. 1243-ra tehető. A torony épülésének időpontjáról nincs pontos adat, a formák kétségtelenül a XVIII. század végére utalnak. Az 1920-as évek végén végzett nagyobb renoválás minden, az Orbán Balázs által eredetinek talált nyomot eltüntetett. A templom falazatában, különösen az apsis részén és közvetlen közelében, sok esetben ún. „római bélyeges téglák“ látszanak ki, ott, ahol a vakolat lehullt. Bizonyos, hogy L.U.M. (Legio Quinta Macedonica) bélyeges téglák ezek. Ilyenek vannak a szószék padozatában is cementbe beépítve. E téglák mind másodlagos lelőhelyűek. Hogy honnan, milyen épületek romjaiból kerültek ide másodszori beépítésre, nincs egyetlen kézzelfogható megállapítás se. Valószínűnek csak az látszik, hogy e bélyeges téglák Tordáról kerülhettek ide, vagy valamely, ma már romokban sem található helyi római kori (106-271) épület romjaiból kerültek elő. A toronyban ilyen téglák nem találhatóak, ami azt mutatja, hogy a

hajó és a torony nem egyszerre épültek, a torony jóval később épülhetett.

A templomot egy, két méter magas kőkerítés veszi körül, ami jelen pillanatban eléggé megrongált állapotban található. A bejárati kapu is a régiségek közé tartozik, azokból az időkből, amikor a magyar írás nem volt ennyire tökéletes. Bemenetelkor a boltíves kőkapulábon ez olvasható: „Építette a Szindi Unitaria Anyaszentegyház, 1841.“, belül pedig: „Az Egy Igaz Istennek Ditsóságára“.

Pontosabb adatokkal a falu és a templom történetéről jelen pillanatban nem szolgálhatok, mivel ezzel kapcsolatos kutatást nem végeztem. A templom történetét, az Egyházi Képviselő Tanács kérésére, dr. Lőrinczi Mihály, volt teológiai tanár, szindi lelkész készítette el; csupán a kapuról és a templomot övező kőkerítésről szóló rövid ismertetés a saját hozzáfűzésem.

Az egyházközség utolsó lelkésze Seres László volt. Nyugdíjbavonulása után, 1991. április 14.-től vettem át e kis lélekszámú gyülekezet gondozását. Terveket szőttünk, hogy az addig elhanyagolt állapotban lévő épületeket, a templomot és a kőkerítést rendbetesszük, de ezek megvalósítása ellen szegült az építőanyagok árának rohamos megnövekedése, mely minden eddigi tervünket szétfoszlatta.

A teológiai hallgatók csoportja vállalta, hogy az új tanév megkezdése után közmunkával újrarakja a leomlott kőkerítés szakaszokat, de a zavaros politikai helyzet arra kényszerített, hogy ezt elhalasztuk más alkalomra, csendesebb napokra. (Sajnos, ilyesmivel is kell számoljon a kisebbség.)

Az egyházközség eléggé komoly anyagi gondokkal küzd; olyannyira, hogy a gyülekezet önerőből képtelen előteremteni a javítási munkálatok fedezésére szükséges pénzüsszeget. Ezért szándékoztunk egyházi lapunk hasábjain megjelentetni e rövid tájékoztatást a szindi egyházközség múltjáról és jelenéről, hogy érdemes figyelni rá, és a templom épülésének idejét véve figyelembe, a műemlék-templomok csoportjába sorolhatjuk. Ezért a cím is ilyen rejtélyes: „Meghallgatásra váró szavak Szindről.“ Mi ezzel segítséget kérünk az „erősebbek“ részéről, hogy célunkat végre elérhessük: széppé és kellemes hangulatot árasztó hajlékká varázsolhassuk templomunkat.

Abban bízva és remélve, hogy meghallják szavunkat, szeretném kifejezni köszönetünket az értünk hozott áldozatukért.

Isten áldása legyen a mindannyiunk életén és munkáján.

A szindi egyházközség nevében, tisztelettel,

KOZMA ALBERT
III. éves teológiai hallgató

HARANGJAINK

A szőkefalvi unitárius egyházközség megalkulásának pontos évét nem ismerjük. Lázár Mózes lelkész 1840-ben kelt feljegyzésében ezt az unitárius reformáció első évtizedeire felteheti. Ekkor kerül az unitáriusok birtokába „a falu közepén feldombosodott helyen” épült mai római katolikus templom, melyet 1744-ig használnak. 1670-ig a reformátusokkal tulajdonközösségben voltak az unitáriusok, együtt használják a templomot, de ekkor a reformátusok úgy érzik, többségben vannak, és a maior pars elve alapján maguknak követelik a templomot. Az ügy a fejedelem, Apafi Mihály elé kerül. A fejedelem Haller János és Bethlen János vezetésével bizottságot küld ki, amelyben a bevett vallások képviselői is jelen vannak. A bizottság az unitáriusoknak ad igazat, de kötelezte őket, hogy segítsenek a reformátusoknak új templomot építeni. Az új templom el is készül. Az ellenreformáció idején, 1744-ben, Vargyasi Dániel Péter unitárius főúr leánya, Zsófia (Haller Jánosné) a templomot, papi és mesteri házzal, két haranggal, a hozzá tartozó földekkel, amit anyai nagyapja, kissárosi Sárosi János adományozott a szőkefalvi ekg.-nek, visszaadta a katolikusoknak. (Sárosi János 1688. aug. 29-én Gyulafehérváron kelt végrendeletében a következő tételben rendelkezik a szőkefalvi egyházközségnek: „A Szőkefalvi határon levő minden földeimből az mint rendeltem a papnak a tizedet ki advagyk... Az nagy Harangot kit magam pénzemen vettem és hoztam, hagyom a Szőkefalvi Unitaria Ecclesiának, de ha az Eccla ottan deficiál az én maradvékaimnak és Successoraimnak semmi hatalma rajta ne légyen disponálni, hanem az Sárosi Ecclesia vigye el és azé legyen.” (Ker. Magv. XI.331)

A mindenüket elvesztő szőkefalvi unitáriusokat e nehéz helyzetből a désfalvi Belényesi család segíti ki. „1747-be Deczember 3-án Teintetes Belényesi Mihály, György és Sámuel urak és T. Belényesi Anna testvérek közmegegyezésből és vallásos kegyes indulatból a magok Szőkefalvi nemes Curialís helyekből egy darabot kiszakasztottak és által adták a szőkefalvi Unitaria ekklesiának. Templom és papi lakháznak örökre - a hová a magok erejeken Templomot és Papi házat építettek, mivel az előbbeni volt Templom, Papi és mesteri házak és két harangok a R. Catholikusok által erővel elfoglaltattak. Az jelen meglévő harangok is itt adakozó testvérek által öntettek.” (Szőkefalvi Unit. Ekg. Aranykönyve 5. old.) Valószínű, hogy a telek-adományozás, templom- és lelkészi lakás építés után a haranglábba a harangok később kerültek, de amint a bejegyzésből is kitűnik, ugyanazon család ajándékaként. Az új templom - a jelenlegi lelkészi telken - 1868-ig állt. Ekkor használata már életveszélyessé vált, és szükség volt egy új templomra. A gondviselés ismét kegyes és jóindulatú férfit vezérel a szőkefalviak segítségére, az Angliából Aranyosgyéresre települt Paget Jánost, aki felesége, Wesselényi Polixénia révén szőkefalvi birtokos lesz. Ő adományozza azt a telket - Paget Olivér emlékére -, ahová az unitáriusok egy új templomot építenek 1876 és 1883 között. Tornyot 1900-ban építenek, amelybe a Belényesi család által adományozott harangok kerülnek. A kicsi harang, ami ma is megvan, 200 éves. Felírata: FUSA SUMBTIBUS ECCLESIAE UNITARIA RELIGIONIS SZŐKEFALVA 1791.

A nagy harang a háború „áldozata” lett. De

nem sokáig árválkodott a kicsi harang, mert „1926. november 14-én valóra vált a szőkefalvi kicsiny, de szívben és lélekben egyet akaró gyülekezetnek óhaja - írja Máttyus Gergely lelkész az Aranykönyv 64. oldalán. - A világháborúban elrequirált harangja helyett a verejtékcseppekből megöntetett új harang a nagyszebeni Schieb és Kauntz cégtől e napon megérkezett a dicsőszentmártoni állomásba, honnan a hívek buzgó serege négyökrös szekéren délután 1/2 5 órakor, a leányok virágcsokrától feldiszítve, kicsiny templomunkba egyházi ének buzgó felzengése s a falu végén összegyülekezett nagy sokaságtól kísérve megérkezett. (Máttyus Gergely lelkész két piros ökre „Bandi és Hajnal” és a Kocsis Sándor két fehér ökre hozta.) A templomban az örvendő kicsiny sereg boldogan helyezte el az úrasztala mellett, s a lelkész szívből fakadó imája mellett a zsúfolásig megtelt kicsiny templomban a gyülekezet hálát adott ez áldott percért s a „Tebenned bízunk eleitől fogva” c. zsoltárral ajkán távozott el az esti alkonyórában. Új harangunk súlya 192 kg., melyből az érc 137 kg., ára 28 000 lei; felírata: „AZ EGY ISTEN DICSSÓTÉSÉRE A SZŐKEFALVI HÍVEK KEGYES ADO-MÁNYÁBÓL 1926 SCHIEB & KAUNTZ SIBIU-NAGYSZEBEN”. Az unitárius hívektől 16 310 lej, más felekezetűektől 4039 lej gyűlt össze a harangalapra. Az Amerikába elszármazott szőkefalviak 35 dollárral járultak hozzá a harangvásárláshoz, ami átszámítva 7 380 lej volt. Az Aranykönyv 64-75. oldalain névszerint megtalálhatók az adakozók névsora és adományuk jegyzéke.

200 és 65 évesek haranjaink. Századok és évtizedek tanúi. Híven szolgáltak minket. Együtt örvendek és sírtak velünk. Legyünk büszkék rájuk, és örizzük híven!

A küllőszéplaki toronyban csak egy harang van. Léte nagy egyházi jótévként nevével van kapcsolatban. Petrichevich Horváth Ferenc főgondnok adományozta 1801-ben. Felírata: „AZ ISTENNEK TISZTELETÉRE AZ EMBEREKNEK IDVESSÉGEKRE ÖNTETTÉK 1801-BE PHF ÁLTAL SZÉPLAKRA”. A harangon levő monogrammból következtethetünk Horváth Ferencre, annál is inkább, mert a család innen származik. A templomot is a Horváth család építette 1699-ben. (A monogramm PF.)

Nagy László
szőkefalvi lelkész

ZÚGJATOK, HARANGOK!

Zúgjatok ti, ércharangok,
hirdessétek bátran,
Voltunk, vagyunk, s itt maradunk,
e szülőházában.
Zúdulhat ránk balszerencse,
eső, vihar, zápor,...
Ütlegethet a sors keze -
De az Isten ápol.

Ő volt velünk a sötétben,
hol mindenki árva,
Amikor a templomajtó
félig be volt zárva.
Félve jártunk imádkozni,
ezer veszélyt sejtve,
Meggörbülve, óvakodva,
a hitünket rejtve.

Reméltük, a hosszú éjjel
napfényt fog majd nyerni.
Nem tudták az imakönyvet
kezünkben kiverni!
Sátán csapongott fölöttünk,
tán még most is repdes.
Nem csorog már rég a könnyünk,
de a szemünk nedves.

Dobjátok már el a mankót,
nincsen mire várni,
Tanuljunk meg ismét, újra,
a templomba járni!
Ott találunk enyhítésre,
hogya vádak üznek.
Meggvéd minket és ellenáll
mindenféle tűznek.

Sáncokból az ifjúságot
vezessük a hegyre,
Tanítsuk meg Miatyánkra
és a Hiszekegyre.
Tereljük a zsenge nyáját
Isten felé, sorban,..
Ismerjék meg, hogy mi rejlik
a kenyérben s borban.

Gyógyuljon be a régi seb
minden fájó lelken,
Imádkozzunk, énekeljünk
édes anyanyelven.
Zúgjatok ti, ércharangok,
hirdessétek bátran:
Voltunk, vagyunk s itt maradunk,
e szülőházában!

TORDAI MATYÓ

Székelymuzsna Hargita megye egyik délnyugati peremfaluja, a Székelyföld s az egykori Szászföld érintkezéspontján fekszik. Lakói a Dávid Ferenc nevével jelzett korban az unitárius vallásra tértek. Majdnem száz évvel később - 1642-ben - a reformátusok még mindig csak egy negyedét tették ki a falu összlétszámának. A templomügyekkel foglalkozó hatósági bizottság a felekezeti arányszámra hivatkozva, az unitáriusok tulajdonában hagyta ekkor a meglévő templomot, de egyben kikötötte, hogy a következő év derekára a falu új templomot építsen a református gyülekezet számára. Mivel azonban a templom nem épült fel, a jelzett időponttól kezdve az unitáriusok és a reformátusok közösen használták a meglévő templomot, egészen 1648-ig, amikor az ismétellen kiszálló bizottság a református gyülekezet tulajdonába adta át.

A SZÉKELYMUZSNAI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG RÖVID TÖRTÉNETE

Beke Dániel unitárius püspök mindössze annyit tehetett, hogy 1644-ben egy aranyozott ezüstkelyhet ajándékozott a kilátástalan helyzetbe került egyházközösségnek; a ma is meglévő úrasztali pohár felirata: IN HONOREM UNIUS SOLIUS DEI PATRIS ET FILII EIUS JESU CHRISTI CRUCIFIXI UNITARIORUM MUSNENSIVM A.D.1644.

A XVII. század második felének egyházközségi életéről egyelőre nincsen adatunk, de azt már tudjuk, hogy az unitáriusok 1701-ben templomépítésbe kezdenek. A Bán család áldozatkészsége folytán az egyházközség egy telket kap „a Falu Derekában, felszeg és alszeg között”, ahol hozzáfoghatnak második templomuk felépítéséhez. A hívek anyagi helyzete miatt a munkálatok hosszú ideig elhúzódnak. Egy 1726-os levéltári bejegyzés javításról beszél; a templom mennyezetének középső kazettáján az 1728-as évszám áll, a toronyépítéshez csak 1762-ben fognak hozzá, s két év múlva fejezik be; addig a harang a templom szarvzatján állt veszélyeztetve az épületet s a hívek testi épségét. 1765-ben a templom deszkás padlózata is elkészül, az ajtókra új zárat, sarkokat, vaspántokat szerelnek, és külső javításokat végeznek.

A hosszúra nyúló építkezés tehát már menet közben javítási munkálatokkal egészült

ki, s a toronyépítés azt a célt szolgálta, hogy a templom „le ne omollyék”. Az 1789-es püspöki vizitációkor így is hasadozott falakról beszél a jegyzőkönyv. Érthető tehát, hogy a következő esztendőben a gyülekezet elhatározta, hogy lebontja a régi templomot, és újat épít a helyébe.

Mielőtt azonban ennek rövid vázolására rátérnénk, szóljunk néhány szót a gyülekezet 1789. évi helyzetéről. A hívek száma százötven; az egyházközség lelkésze Ürmösi Zsigmond, énekeztető Adámosi Sámuel, gondnoka Siménfalvi Sámuel, egyházfia Bán Pál. A jegyzőkönyvek tanúsága szerint Lázár István püspök látogatásakor nemcsak első ízben készültek alapos felmérések az unitárius egyházközségek anyagi és szellemi helyzetéről, hanem ekkor szervezték meg a presbitériumokat is. Székelymuzsnán is megtalálható a gyülekezet által megvá-

merítenek vizet”. A telket fedeles sövénykerítés ölelte körül.

A Lázár István püspök látogatását követő esztendőben egy „földindulás” még tovább fokozta a különben szépnek, népiesen bensőségesnek mutatkozó templom romlott állapotát, s ezért az egyházközség a Guberniumhoz fordult építési engedélyért, s egyben „állandóbb, bátorosabb és tágasabb” helyet kért erre a célra. A Főkormányzék jóvá is hagyta az építkezés tervét, de a telek kiegészítését az érdekeltekre bízta, amit rövidesen sikerült is megoldani, úgyhogy csakhamar hozzáfoghatott a gyülekezet a maga harmadik templomának a felépítéséhez.

Az új, cseréptetős templom 1795-ben készült el. A sok kiadással járó munkálatok annyira próbára tették a kis létszámú közösséget, hogy az egy időre nem tudta vállalni az énekeztető alkalmazását. „Míg erőt vehet, ké-

lasztott presbiterek esküszövege, amely hűségére, szolgálatra, becsületességre kötelezi a megbízottakat.

A korabeli leírás szerint a templomtelket zsindeyes deszkakerítés övezte; középen állt a kőből épített, hasadozott falú, zsindeyyel fedett templom, északi oldalán egy zsindeyyetű deszkatornáccal, amely alatt a zöldre festett bejáróját nyílt. Belépve a templomba, szemközt állt a deszkából készült, zöld színű szószék, felette egy ugyanilyenre festett korona. A szószék közelében állt a „fejér, párkányos” papiszék, nem messze tőle a zöld „éneklő” szék vagyis „pulpitus”. A kazettás mennyezet közepén ez a felírás volt olvasható. „Az Egy Istennek és a Jézus Krisztusnak tisztességére és dicsőségére Pap János által 1728.” A templom keleti oldala mellett állott a torony, északi falán két ajtó nyílt emeletszerű sorrendben, ahol az egyházközség a búzát, illetve a szalonnát tartotta.

A lelkézi lakás zsúppal fedett, cserefabornákból épült tornácos ház volt, kamrával. Az udvaron egy zsúppal fedett „szekér árnyék” állt, kétoldalt „sertéspajtákkal”. A szintén szalmatető csűrnek három része volt: a „szérű”, a „föld udor” és az „istálló”. A veteményes kertben egy deszkával fedett „sütő ház” állott, benne kemence és nyári tüzelőhely. Mellette a kút, melyből „kankóval

ván csak Tiszteletes Papja Szolgálatyával maradni, aki a gyermekeket mindkét Nemben tanította.” (Ez a feljegyzés egyben az első helybeli levéltári utalás is a székelymuzsnai unitárius felekezeti oktatásra.) Az egyházközség ugyanekkor kötelezte magát, hogy a lelkézi lakás kamrájából minél hamarabb „Classist csinál”, s közben beszerzi a külön iskolaépülethez szükséges faanyagot is. Ez azonban még hosszú időre elmaradt, mert 1797-ben tornyot építettek, az 1800-as évek elején a templom belső kiképzésével voltak elfoglalva, és korábbi adóságai törlesztése is lefoglalta erejüket. A templom külső része és a torony vakolatlan maradt még hosszú ideig, de az elvégzett munka így is óriási volt. Ezt az esperesi vizsgálószék is elismerte, s parancsoló utasítások helyett „Atyai képpen” intette az egyházközséget, hogy az iskolaépítésre vonatkozó „kegyes ígéretéről” ne feledkezzék meg.

A napóleoni háborúk miatti gazdasági lemorlás és pénzhígulás azonban tovább késleltette az ügyet, ám 1825-ben mégiscsak sikerült tető alá hozni az épületet, bár a húszas évek elején új lelkézi lakást emeltek, s minden év számadási jegyzőkönyvében ott állt, hogy melyik erdélyi egyházközség megsegítésére adományoztak egy-egy kevéske pénzt, folytatva ezzel a több évszázados hagyományt.

KÜLFÖLDI HITTESTVÉREINK

Leikiismereti kötelességünk röviden felidézni annak a testvéries kapcsolatnak a történetét, amely a vallási azonosságtudatból fakadt az angol, az észak-amerikai és az erdélyi unitáriusok között. Ez a kapcsolat megtartó erő volt, és az ma is számunkra. Szellemi-erkölcsi-lelki és anyagi gyarapodásunkat szolgálta és szolgálja.

1. AZ ANGOL UNITÁRIUSOK

Az angol unitáriusokkal a tényleges kapcsolat-felvétel a 19. század első felében történik. A kezdeményezés angol részről jön: 1821. április 30-án az angol unitáriusok levelet írnak a kolozsvári unitárius főiskola teológiai tanárának, Szilveszter Györgynek, mellékelvén egy rövid ismertetést egyházuk és vallásuk történetéről, valamint az akkori helyzetéről. Az EK Tanács Szilveszter Györgyöt bízta meg a latin nyelvű válasz elkészítésével. Ezzel, levelezés útján, a kapcsolatteremtés elindult.

Az 1840-es évektől a kapcsolatteremtés mozgatója Paget János volt. Paget házassága révén kerül Erdélybe és telepedik le felesége, Wesselényi Polixénia aranyosgyéresi birtokán. Haláláig „élő kapocs” a két egyház közti jó viszony megszilárdításában. Angolul ír Londonba, magyarul tolmácsol, valóságban beépül a mi egyházi életünkbe.

A szabadságharcot követő abszolútizmus valláspolitikája súlyos anyagi nehézség elé állította egyházunkat és iskoláinkat; a megsemmisülés veszélye fenyegetett. Az ő felkérésére, sőt személyes közbenjárására, az angol unitáriusok gyűjtést szerveztek. Az összegyűjtött anyagi segítséget Edward Tagart angol lelkész személyesen hozta Kolozsvárra, 1858-ban. A szándékról és a tettről Ferencz József így nyilatkozott: „Nem úgy értékelték minket, mint akiket csak szánalomból kell segíteni, hanem, mint testvéreket, akikkel össze vannak kötve magasabb szellemi érdekek által”. Tagart, sajnos, nem tudott személyesen beszámolni látogatásáról, mert útközben hazafelé, Belgiumban meghalt.

1859-ben Alfred Steintal manchesteri lelkész érkezik egyházunkhoz. Egyházközségeket is meglátogatott. Egészen Székelykeresztúrig jutott el, ahol az unitáriusok és a lakosság lovasbandériummal fogadta. Az osztrák hatóságok azonban Kossuth Lajos küldöttének tekintették, és kiutasították az országból.

Steintal szerencsésen hazatért, és a Brit és Külföldi Unitárius Társulat évi közgyűlésén (1859. július 15.) tájékoztatta az angol unitáriusokat egyházunk nehéz helyzetéről. A közgyűlésen jelen volt Ferencz József, a későbbi püspökünk és Buzogány Áron, akik göttingai és berlini tanulmányaik után látogatták meg az angol unitáriusokat. A közgyűlésen két lényeges határozat született: rendszeres anyagi támogatás és szellemi segítség, könyvek küldése és rendszeres ösztöndíj biztosítása az angol unitáriusok teológiai főiskoláin, lelkészeink és tanáraink számára. Az első akadémista, aki igénybe vette ezt az ösztöndíjat, Simén Domokos volt, aki 1860. szeptember 29-én érkezett Londonba. Ezzel a kapcsolatok végleg megszilárdul-

tak, és a kölcsönös látogatások eredményeként napjainkig fennállnak. Legutóbb, 1991-ben Peter Hewis, az angol unitárius egyház elnöke tett látogatást egyházunknál. Jellemző a kapcsolatok bensőségesére, hogy az 1989-es romániai változások után három alkalommal is hoztak anyagi segítséget egyházközségeinknek és a székelyföldi kórházaknak.

Az angol unitárius egyház mai szervezeti felépítéséről röviden a következőket említhetjük meg. Az egyház legfelsőbb testülete az Unitárius és Szabadelvű Egyházak Főtanácsa. Vezetője az állandó főtitkár, jelenleg dr. Roy Smith és a két évre választott elnök, jelenleg Peter Hewis lelkész és az alelnök. A Főtanács évente egyszer ülésezik. A Főtanács végrehajtó szerve a Tanács. Az egyházközségek szabad, autonóm életet élnek, több egyházközség egyházkört (district) alkot, élén az esperesnek megfelelő ún. „district minister”-el. Az egyház központja Londonban van.

A lelkészképzés két teológiai főiskolán történik: a Manchester College (székhelye Oxford) és az Unitarian College (székhelye Manchester). Az egyház hivatalos lapja az The Inquirer, amelyet 1842-ben alapítottak. A könyv- és sajtókiadó neve: Lindsey Press.

Az angol unitárius egyházhoz csatlakozott az unitárius hagyományokat ápoló észak-írországi ún. Alánemíró Presbiteriánus Egyház (NSPCI) is. (Erről az elkövetkezőkben még szólnunk.)

Hálát adunk Istennek, hogy kapcsolataink a személyes találkozások és kölcsönös látogatások által egyre inkább mélyülnek. Fellemlő tudat, hogy még vannak „olyanok” a világon, akik úgy imádkoznak és gondolkoznak mint mi, és ezáltal van közös múltunk, jelenünk és jövőnk.

DR. REZI ELEK

A manchesteri unitárius főiskola régi épülete

Az iskolaépítés után csendesebb idők következtek a gyülekezet életében. Gr. Bethlen Ferenc, majd pedig ifj. Demeter János alapítványa is sokat könnyített a kisközség helyzetén, melynek lélekszáma, egy 1851-es bejegyzés szerint, 254-re emelkedett. Ugyanebből az évből maradt ránk egy feljegyzés a szabadságharc kapcsán is: az egyházközség „a közelebbi üdőknek annyi zivatarjai között semmi változást nem szenvedett, sőt tagjaival egyetemben épségben maradt”.

A XIX. század második felében a gyülekezet fokozatosan erősödik. A hívek 1862-ben orgonát vásárolnak „Isten dicsőségére; buzgó vallásos Keresztényi jó indulatból”.

A század utolsó évtizedében ismét megsohasodnak a javítási gondok, s a szegény természet hozó esztendő is nehezíti az egyházközség helyzetét. De a hívek segítőkészsége újból és újból megnyilatkozik. Ezt a tényt nemcsak a korabeli számadási jegyzőkönyvek igazolják, hanem, többek közt, az 1895-ös esperesi vizsgálószék jegyzőkönyve is, amely *követésre intő* példaként említi a székelymuzsnai unitáriusok munkáját, erőfeszítését a fennmaradásért.

S hogy mennyire kiérdemelték ezt az elismerést, az is mutatja, hogy századunk első évtizedeiben, amikor templomuk falai ismét meghasadoznak, új telket vásárolnak, hogy ide építhessék fel negyedik templomukat. A régít lebontják, az épületanyagot átszállítják az újonnan választott, biztonságosabb telekre, s 1936-ben befejezik az új templom felépítését. A lehető legnagyobb megbecsüléssel és szeretettel kell szólnunk erről a kivételes teljesítményről, hiszen kevés lehet azoknak a gyülekezeteknek a száma, amelyek első templomuk elvesztése után három templomot építettek alig két és fél évszázad leforgása alatt.

Ezt a már-már példátlan megvalósítást azért is kell külön kihangsúlyoznunk, mert jelenleg a székelymuzsnai unitárius egyházközségnek nincsen lelkésze. Úgy gondolom, az egész egyház számára fontos, hogy ennek a gyülekezetnek az önállósága továbbra is megmaradjon. Ha a székelymuzsnaiak négyszáz éven át csodálatra méltó igyekezetel küzdöttek a megmaradásért, nem szabad hagyni, hogy most, az egyházi és a társadalmi megújulás lehetőségei között semmisüljön meg egy példás múltú kis gyülekezet. Ehhez pedig arra van szükség, hogy a székelymuzsnai unitáriusok továbbra is úgy ragaszkodjanak templomukhoz, mint ahogy azt elődeik tették, és az egyház nagyobb anyagi támogatással segítse ezt az önfenntartó erőfeszítést. A hagyományos unitárius összetartást példázzák azok a számadási jegyzőkönyvi tételek, amelyek a XVIII. és a XIX. században a székelymuzsnai unitáriusok által tett kisebb-nagyobb adományokról emlékeznek meg; csak néhányat említünk azok közül, akiket segítettek: Keményfalva, Pipe, Csokfalva, Csekefalva; a bözödi és a járai református gyülekezet; Gálfalva, Sínfalva, Torda, Vargyas, Abrudbánya; a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium; Kede, Mája, Torockószentgyörgy; a budapesti unitárius gyülekezet.

Ez a felsorolás erkölcsi hivatkozási alapul szolgál ahhoz, hogy elmondhassuk: össze kell mindannyian fognunk, hogy a székelymuzsnai unitárius egyházközség kijut hasson a holtpontról.

Máthé Dénes lelkész

BESZÁMOLÓ

a szentábrahámi Unitárius Nőszövetség egyéves tevékenységéről

Közszékközpontunkban, Szentábrahámon 1990. december 9-én alakult meg a Dávid Ferenc Unitárius Nőszövetség. Az alakuló összejevetelen 40 asszony vett részt. Azóta minden hónapban összegyűltünk: téli hónapokban kétszer, nyári hónapokban egy alkalommal. Általában 20-30-an vettek részt.

Minden összejevetelt egyházi énekkel kezdtünk és fejeztünk be, s a nőket érdeklő témákkal foglalkoztunk. Ezek a következők voltak: az autonómia, a rojtoskötés művészete, a németországi (Goslar) konferencia anyagának ismertetése, a környezet-szennyeződéséről s az ellene való védekezésről, irodalmi-zenés összeállítás az 1848. március 15-i eseményekről, a gyermekek valláserkölcsei nevelése, a család és a vallás kapcsolata, a család és az anyaság, mindennapi kenyerünk, beszámoló a brassói konferenciáról, előadás Kőrösi Csoma Sándor életművéről, emlékezés Balázs Ferencre, születésének 90. évfordulóján, bibliaolvasások és magyarázatok.

Ezen kívül több alkalommal szavaltak és énekeltek a részvevő asszonyok, vagy irodalmi szöveget, verset olvastak fel. A decemberi összejevetelen megemlékeztünk nőszövetségünk fennállásának 1 éves évfordulójáról.

Minden alkalommal szeretetvendégség zárta az összejevetelt, melyet az asszonyok önként vállaltak és saját anyagukból készítették el a finomságot, melyet az összejevetelen részt vevő asszonyok fogyasztottak el és vettek meg. A szeretetvendégség általában süteményből és egy pohár italból (tea, kávé vagy meleg bor) állt. A sütemények közt kifli, fánk, kürtőskalács, darázs-fészek, torta szerepelt; a legutóbbi alkalommal főtt kukorica került terítékre.

1991 augusztusában, az esperesi vizsgálószerk alkalmával az asszonyok férjükkel együtt vettek részt a helyi kultúrotthonban megszervezett szeretetvendégségen, melyen flekkent szolgáltak fel körítéssel, házi kenyérral. Ezt a tevékenységet teljes egészében nőszövetségünk szervezte meg és vitelezte ki.

Az alakuló ülésen 1 lej tagsági díjat állapítottunk meg. Tekintettel az inflációra, ezt 5 lejre emeltük.

Nőszövetségünk rendelkezik kb. 300 személy részére szükséges terítékekkel (abrosz, tányér, evőeszköz, pohár, kancsó, sültetű, leveses tál, nagy edények), melyet lakodalmak vagy más nagyméretű ünnepségek alkalmával bérbe ad, s az ebből származó bevétel is nőszövetségünk pénzállományát növeli.

Megalakulásunk óta összesen 11669 lejt gyűjtöttünk, ebből 1420 lej kiadásunk volt; jelenleg 10249 lejjel rendelkezőnk, melyet még meg nem határozott nemes cél érdekében fogunk felhasználni (pld. faluszépitésre).

Nőszövetségünk tagjai jelenleg egy kézimunkakiállítás és tombola megszervezésén fáradoznak, néhány nagyobb méretű terítőt, faliszőnyeget hímeznek, csomóznak, ajándékolnak az amerikai testvéregyházak részére. Ezek elkészítését a tavaszra be is szeretnénk fejezni.

Testvéri üdvözléssel:

özv. KÁDÁR FERENCNÉ
jegyző

JAKAB DÉNESNÉ
elnök

Vernes András: Torockói régi ház.

Az Észak-Amerikai Unitárius-Unitarizálista Egyház rendezésében került sor erre a világtalálkozóra, amelynek színhelyéül Budapestet választották, időpontja 1992. március 19-22. volt.

Részt vettek: dr. William F. Schulz, Natalie W. Gulbrandsen, dr. Charles Gaines, Melvin Hoover, az egyesült államokbeli, dr. Roy W. Smith az angliai, Vladimir Strejcek a csehszlovákiai, Preben Bovi a dániai, Ernst Monike és Wolfgang Jantz a németországi, Sunrit Mullick és Carleywell Lyngdoh az indiai, Robert Steyn a délafrikai, Allen Kirby az ausztráliai, Orbókné Szent-Iványi Ilona a magyarországi, dr. Kovács Lajos, dr. Erdő János és dr. Szabó Árpád a romániai (erdélyi) unitárius egyház képviselőit. Az IARF részéről dr. Robert Traer főtitkár vett részt.

A találkozó rendezésében részt vállaló magyarországi unitárius egyház részéről a program egészében, vagy csak egyes eseményekben résztvettek még: dr. Ferencz József, Bartók Béla és Bencze Márton, valamint lelkesek és a világi vezetők közül számosan.

A világi unitáriusai szorosabb együttműködésének a gondolata már 1987-ben, az angol unitáriusok évi közgyűlésén felmerült és határozatban felkérték az egyház vezetőtanácsát, hogy „tanácskozzon a többi unitáriusok képviselőivel egy Nemzetközi Unitárius Tanács létrehozásának a lehetőségéről”. A tanácskozások csakhamar elkezdődtek és folytatódtak a következő években az angol, amerikai és kanadai egyházak évi közgyűlései alkalmával, és végül 1990-ben a Hamburgi IARF Kongresszuson. Mindenki lelkesen támogatta a gondolatot, mert érezték a kérdés időszerűségét és fontosságát, bár több kétely is felmerült a szervezetet, képviselőket és az alapokat illetően. Az Egyesült Államokban szervezett mozgalom indult egy új világszervezet megalakítására, amely a következőkben jelölte meg ennek célját:

1. Elősegíteni a világi unitáriusainak együttműködését, a meglévő országos szervezetek megerősítése érdekében, a különböző alapok szakértelem, eszmék és szellemi erőforrások megosztása és az azokban való részesedés által.

2. Az unitárius hitfelfogás tudatosítása világszerte, mint amely megfelel valamennyi kultúrának és nemzeti jellegnek.

3. Napjaink teológiai, filozófiai, történelmi és társadalmi kérdéseinek a megtárgyalása átfogóbb unitárius nézőpontból.

4. A kisebb unitárius gyülekezetek vagy csoportok fenntartása és megsegítése a különböző országokban, amelyek még nem képesek önmaguk fenntartására.

5. Új gyülekezeteket vagy csoportokat létesíteni és támogatni azokban az országokban, ahol még nincs unitárius jelenlét.

A budapesti Világtalálkozó a fentiek mellett még célul tűzte ki egy, a küldetésünket kifejező hiteltelvi nyilatkozat megfogalmazását, amelyik kinyilvánítja a közös hitből és forrásokból fakadó egységünket. Másrészt azoknak az erkölcsi értékeknek a megtárgyalását, amelyekkel mi unitáriusok közösen

rendelkezünk, azért, hogy eredményesebben fejzezhessük ki meggyőződésünket, korunkat és az emberiséget érintő vallás-erkölcsi és más kérdésekben.

A Világtalálkozó lefolyása

A megnyitóra március 19-én, csütörtökön du. 6 órakor került sor. A házigazdák nevében Bartók Béla főgondnok köszöntötte a résztvevőket, majd dr. William Schulz elnök, valamint dr. Charles Gaines és Melvin Hoover, az északamerikai egyházi központ igazgatói, a találkozó munkálatainak irányítói ismertették az összejövetel célját és napirendjét. Az aznapi programot esti áhítat zárta, amelyen Bencze Márton püspökhelyettes és Szent-Iványi Ilona lelkész nő szolgáltak, a teológiai hallgatók részvételével.

Március 20-án, pénteken reggel 9 órakor kezdődött a tulajdonképpeni program. A délelőtti első felében a jelenlevők mintegy be-

kölcsi kérdésekről, amelyek valamennyiünk érdeklődésének középpontjában állnak és amelyek meghatározzák az unitarizmus arcát. Ezt követően a résztvevők bizonyos kiemelési kérdésekkel elfogadták a Nyilatkozat végző szövegét.

A napi programot most is esti áhítat zárta, amelyet dr. Robert Traer vezetett, Natalie Gulbrandsen és dr. Szabó Árpád közreműködésével.

Március 21-én, szombaton reggel a második téma megtárgyalására került sor: *Stratégiánkra összpontosítva*. Az előadást dr. Roy Smith (Anglia) tartotta. Ez alkalommal csak egy válasz hangzott el dr. Szabó Árpád részéről, mivel a másik előadó, John Slattery, a kanadai unitárius egyház elnöke betegsége miatt nem tudott eljönni. A kérdés együttes megbeszélése után, a résztvevők három csoportban foglalkoztak a következő résztémák-

A világban levő feladatainkra összpontosítva. Hogyan teszünk bizonyosságot? Az előadást dr. William Schulz tartotta, a választ Robert Steyn (Dél-Afrika) terjesztette elő. Olatunji Matimoju Nigériából, akit a másik válasz elkészítésére kértek, nem tudott részt venni a találkozón.

Az előadásokat ez alkalommal is részletes megbeszélés követte.

A szoroson vett napirend mellett a találkozó részt vevőinek alkalmuk volt megtekinteni péntek délután az Országházat, ahol hivatalosan fogadták őket. Szombat este pedig a Budapesti Tavasz rendezvényei keretében hangversenyen vettek részt a Vigadóban.

Szombat este 6 órakor a Hőgyes Endre úti Misszió-ház gyülekezeti termében szeretetvendégséget tartottak, amelyen a szolgálatot dr. Kovács Lajos püspök végezte.

Március 22-én, vasárnap délelőtt fél

Unitárius Világtalálkozó

mutakoztak, ismertelve az általuk képviselt egyház vagy egyházközség rövid történetét, jelen életét és jövőbeni kilátásait. Egyházzunk részéről dr. Erdő János főjegyző tartott ismertetést, és röviden felszólalt még dr. Szabó Árpád teol. tanár is.

A beszámolókat kérdések és az azokra adott válaszok egészítették ki. A résztvevők nagyra értékelték a lehetőséget, hogy ha röviden is, de megismerhették egymás életét és azokat a kérdéseket, nehézségeket, amelyekkel a jelenben szembe kell nézniük. Kifejezték annak szükségét, hogy a jövőben elő kell segítenünk egymás jobb megismerését, éppen az együttműködésünk érdekében.

Szünet után került sor a találkozó első témájának a tárgyalására: *Küldetésünkre összpontosítva*. A témát, akárcsak a másik kettőt is, egy előadás és két ún. válasz világította meg. Az előadást Vladimir Strejcek (Csehszlovákia), tartotta, míg a válaszokat Sunrit Mullick (India) és Allen Kirby (Ausztrália) fogalmazták meg. Az előadásokat részletes megbeszélés követte.

Ebéd után a résztvevők a küldetésünket kifejező hitelvi nyilatkozat megfogalmazásával foglalkoztak, először kisebb csoportokban, majd közösen foglalták össze az elhangzott véleményeket és javaslatokat. Végül megbízták dr. Robert Traer főtitkárt, hogy ezek alapján fogalmazzon egy nyilatkozattervezetet.

Este a szálloda egy külön termében folytatódott az eszmecsere azokról a vallási és er-

kal: 1. Szervezet: tagság és gyűlések; 2. Misszió: köcsönös támogatás, terjeszkedés; 3. Anyagi alapok.

Ezt követően újra plenáris ülésen összegezték a megállapításokat. Eszerint a Világtalálkozó elhatározta, hogy nem hoz létre egy nemzetközi unitárius szövetséget, mert az gyengítené minden szempontból az IARF-t. Rendszeresíteni fogja meghatározott időközökben a Vezetők Világtalálkozóját, lehetőség szerint az IARF Kongresszusok, ill. a Vezető Tanács ülései alkalmával. A találkozó közti időszakban a kapcsolatok és tevékenységek irányítására létrehozott egy koordináló bizottságot, amelyben a különböző egyházak földrajzi hovatartozásuk szerint képviseltetik magukat. A bizottság négy tagból áll: Egyesült Államok, Anglia, közép-európai országok és India unitáriusainak képviselőjében. A bizottság elnökéül megválasztottat dr. Roy Smith-t, az angliai unitárius egyház főtitkárát, tagjaiul Natalie Gulbrandsent, az amerikai unitárius egyház moderátorát, Orbókné Szent-Iványi Ilona magyarországi lelkész nőt és Helpme Mohrmen indiai lelkészt. A közép-európai egyházak: a romániai, magyarországi és csehszlovákiai unitárius egyházak képviselői megállapodtak, hogy a bizottságban való részvételt illetően a rotációs rendszert alkalmazzák s mindenik egyház képviselője csak egy ciklusban (a két találkozó között) lehet tagja a bizottságnak.

Ebéd után került sor a harmadik kérdésre:

10-kor a Világtalálkozó részt vevői kiértékeltek a két nap munkálatait, kifejezték örömeiket, hogy részt vehettek azon, és reményességüknek adtak hangot, hogy a jövőben szorosabb egységben, jobban odafigyelve egymásra fogunk együttműködni unitárius egyházaink és világtársaink erősítéséért.

11 órakor, az istentiszteleten Orbókné Szent-Iványi Ilona vezette a liturgiát, amelyben még résztvettek Sunrit Mullick és Vladimir Strejcek, prédikált dr. William Schulz.

Délután 6 órától pedig a pestúri egyházközség, dr. Jakab Jenő lelkész vezetésével, tartott szeretetvendégséget, ahol dr. Roy Smith végzett szolgálatot.

A Világtalálkozó Nyilatkozata

A mi küldetésünk szolgálja Istent és földünk közösségét, egész világon elterjedt unitárius hitünk megerősítése által.

Egybegyűltünk, hogy megosszuk egymás gondolatait és tapasztalatait; hogy olyan elméleti és gyakorlati eszméket dolgozzunk ki, amelyek segíthetnek otthoni gyülekezeteinknek; hogy keressük a növekedést a lelki és erkölcsi értékek megvalósításán keresztül; hogy határozat-hozó testületet hozunk létre a valamennyiünket érintő unitárius kérdéseket illetően.

Egybegyűltünk, hogy keressük a tiszteletet, empátiát és megértést egyik a másik által, hogy együtt növekedhessünk bölcsességben, szeretetben és jóakarásban.

Dr. Szabó Árpád

ÖRÖKSÉGÜNK

Az alsójárai templom karzata alatt levő sirkő felirata

Halandó! Tudod-e e' boltban s kő alatt
Kik nyugosznak, s itt az halál kiket alat? (altat)
Gyermekek hamvai az atyai porral,
Itten együtt vannak Pápai Sándorral.
Magzati: Josefa s Josef együtt várják,
Hogy a hív párt s anyát melléjek takarják.
Ezerhétszázhatvanhét Sándornak életet
Ád, mit ezeryolcszázhuszonnégy földbe tett.
Ötvenhat esztendő t'kilentz hetet számlált
Mikor földtestétől égi lelke megvált
Februáriusnak tizenhetedikén
Utolszor sütött fel a nap élte egén.
Ezeryolcszáz négyben együtt derülének
A tavasz s'Josefa, Josef életének
Kezdeté junius ezeryolcszázötben
S a kedves magzatok azon egy időben
Ápril 25-töd napján nyolcszáz hétben
Tétettek mind ketten egy aszos sellyében (azonos)
Kedves férj s'magzatok csendesen várjátok
Majd eljön hozzátok, hiv párod, s'anyátok.

(Beküldte: Szathmáry József alsójárai lelkész)

Emlékezünk

1992. január 26-án, a délelőtti istentisztelet keretében ünnepi érzések között emlékeztünk meg - leánya, Bára Hajnal, ny. tanárnő és dédunokája, Hadházi Hajnalka jelenlétében - a szentábrahámi templomban id. Bára József születésének 100. évfordulójáról.

Id. Bára József 1992. január 30-án száz esztendő lett volna, ha 1980. június 14-én, 89 éves korában nem kellett volna közülünk örökre eltávoznia.

Lassan tizenkét éve lesz annak, hogy nincs közöttünk. Nekem mégis úgy tűnik, mintha most is élne. Csak éppen rég nem volt alkalom találkozni vele. El tudom képzelni őt, mintha most is valahol szorgalmasan jegyezzen mindentudó füzetébe, vagy versét olvasná hallgatóinak, anekdotát mondana, és jóízűt nevetne az őt körülvevők között.

Életében nem volt olyan egyházi összejövetel a környéken, ahonnan ő hiányzott volna. Még késő öreg korában is járta a templomokat, s ahol csak lehetősége volt, hallatta is szavát. Születése századik évfordulóján, tizenkét évi hallgatás után, idézzük meg őt magunk közé, figyeljünk reá, hallgassuk ismét őt magát.

1892. január 30-án született Szentábrahám községben. Bára József földműves és neje, Gere Mária nyolc gyermeke között ő volt a legnagyobb, és ő volt a testvérek között az egyetlen, aki értelmiségi pályára emelkedett. Őt elemi osztályt szülőfalujában, hat gimnáziumi osztályt pedig a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumban végzett.

A szülők a gimnáziumba való beiratáskor eladtak egy borjút, emlegette többször -, aztán tovább már a szülők támogatása nélkül tanult. Ruházatáról, élelméről maga gondoskodott. Szorgalmas tanuló volt, tanítványai voltak, a pályázatokon sikeresen szerepelt, egyházi segínyt kapott. Még haza is tudott adni 1-1 koronát.

A VII-VIII. gimnáziumi osztályokat a kolozsvári Unitárius Gimnáziumban végezte; az 1910/11-es iskolai évben érettségizett, s még 1911-ben beiratkozott az Unitárius Teológiai Akadémiára. Ezzel egyidőben beiratkozott a Ferenc József Tudományegyetem bölcsészeti karára is, melynek előadásait a teológiai tanulmányokkal párhuzamosan hallgatta.

Halotti ének Néhai Körmöczi János

Unitárius Egyházunk múltbeli két jeles személyiségének emlékét idézi fel a címben jelzett halotti ének. Éppen ezért, mielőtt szövegét elolvassuk, szeretném röviden ismertetni: ki is volt, akiről a búcsúztató éneket írták, és ki volt az, aki ezt megírta.

Az unitárius püspökök sorában Körmöczi János a tizenkilencedik volt (1812-1836). Gellérd Imre a róla írt tanulmánya címében „A felvilágosodás prédikátorá”-nak nevezi. A 19. századnak ez a nagy szellemi mozgalma - amint írja - „Körmöczi megfogalmazásában nem más, mint egy belső átalakulás, amely a következő fokozatokat mutatja: 1.: az értelem kiművelése (pallérozott fő); 2.: helyes célok (ideálok) kitűzése; 3.: ezen ideálok megvalósítása; s végül: 4. tudatos harc a tökéletesedésért (istenországáért).“ 1.) Körmöczi János 1762-ben született Kissáronon; 16 éves koráig szülőfalujában, majd a kolozsvári főgimnáziumban végezte tanulmányait. Mint kitűnő ifjút, 1794-ben akadémának jelölik, s 3 évig Bécs, Jéna, Göttinga egyetemének hallgatója. Tanulmányai végeztével hazatér, s 1798-tól a főiskola tanárává választották, majd kiváló munkája elismeréseként, 1802-ben igazgatóvá nevezték ki. Lázár István püspök halálát követően, 1812-ben a ravai zsinaton egyhangúlag püspökké választották. Munkásságát Gellérd Imre így jellemezte: „Ő volt az ún. katalizátor (a folyamatok meggyorsítója) abban a roppant szellemi és vallási reakcióban, amely a 18. század végén és a 19. század elején a múlt és a jövő, a régi és az új között végbement.“ 2.) 1836. december 13-án halt meg.

„Temetési tiszteletére“ írta Koronka József a most közlésre kerülő, 3 részből álló és a temetési szertartás rendjéhez alkalmazkodó „Éneket“.

Koronka József - aki 1813-1863 közti években, Szabó Sámuel után, a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium második igazgatója volt - 1790-ben született Marosszentkirályon. 1799-től Torockón, s 1807-től a kolozsvári főgimnáziumban tanult. Tanulmányai végeztével előbb a főgimnázium seniora (főnöke), majd 1813-ban mint kiváló tehetségű s jól képzett ifjút a Főtanács rektor professzornak nevezi ki a székelykeresztúri gimnáziumhoz. Értékelését tükrözi, hogy maga Körmöczi János püspök iktatta be új tisztségébe. Nagy érdemeket szerzett a gimnázium építésében, fejlesztésében. Székely Sándor püspök halála után, 1852-ben Káli Nagy Elek főgondnok és Mikó Lőrinc tanár őt szemelték ki utódnak, de nem fogadta el. 1836 júliusában, 50 évi szolgálat után, lemond hivataláról, és még az év augusztus 16-án befejezi áldásos életét.

Számottevő irodalmi tevékenysége is. Leginkább a Kolozsváron megjelenő Nemzeti Társalkodó 1834-1837-es évfolyamaiban közöl értekezéseket, leírásokat. Egyházi vonatkozású és vallásos tartalmú írásainak nagy része; templomi énekek szövegei, könyörgések és prédikációs könyvek kéziratban maradtak meg -, olvashatjuk Sándor János iskolatörténetében. 3.) Koronka József mélyseges hála és tisztelet fűzte ifjúkori támogatójához, Körmöczi János püspökhöz. Az annak halálakor írt - kéziratban fennmaradott - tisztességgel versét nyújtjuk át most - címzettre és írójára emlékezve - az Unitárius Közlöny olvasóinak.

„Néhai Fő Tiszteletes, - Püspök Körmöczi János úr temetési tiszteletére.“

Első Ének.

Nota: Királyok királya etc.

1
Az halálnak nincs frigye
Semmi méltósággal,
Ditsőségnek irigygye -
Nem gondol nagysággal
Örömekeket zavar buval
Többek tészik - és takarják hammuval.

2
Rang - Korona - Tudomány
Főpapi méltóság
Lesz nálla ragadomány.-
Minden újság - óság -
Általa mulnak, hervadnak
Virtuson kívül egyebek rothadnak.-

3
Így megverte e' pásztort
A' halál, 's szomorán
Innepel a rnyáj-tsoport
A' mai gyász órán,
Mert Fő Papját el-altatta
'S Püspöki Székét ki-törte alatta.

4
Ámbár élte folytatában
Hiv népét szerette,
Czélul Sz/ent/munkájában
Csak a köz jót tette -
Nyáját, mindenkor akarta
Védelmezni, 's palásttyával takarta.-

5
Még-is őt, mint prédáját
A' halál megszállta,
De a' menny palotáját

Idős Báró Józsefre

Ötödikes gimnazista korában mondotta el első egyházi beszédét a szentábrahámi unitárius templom szószékén. A harmadik teológiai év elvégzése után, püspöki megbízás alapján, Polgárdiban helyettesíti Orbán Lajos lelkészt, majd rövid ideig Tordán helyettesíti Lőrinczi Dénes esperest. 1914 decemberében mint IV. éves teológus kinevezést kap Ferencz József püspöktől a székelymuzsnai egyházközségbe. Székelymuzsnáról jár fel Kolozsvárra vizsgázni.

1913-ban a teológia II. évének elvégzése után, két hónapig Berlinben egy vendéglőben dolgozott, és annyira elsajátította a német nyelvet, hogy Muzsnában ő írta a háborúban levőknek a levelet, mivel csak német nyelven írhattak az itthoniak. A vizsgák letétele után Muzsnába rendes lelkészi kinevezést kapott. Itt volt 1919. szeptember 5-ig, amikor Városfalvára helyezték. Itt szolgált 1975. október 1-ig. Egyházának és népének összesen 62 évig szolgált.

Városfalván feleségével, Tamás Piroskával vezették a Dávid Ferenc Egyletet, a kultúrházban vallásos ünnepélyeket tartottak, négy-szólamú dalárdát vezényelt, és népszínműveket tanítottak a Nőegylet tagjainak. A szószéken a bibliai tanításokat a magyar és a világirodalom gyöngyszemeivel együtt hirdette. Számon tartotta a történelmi évfordulókat, s azokról mindig ünnepélyes keretek között megemlékezett. Már kisdíák korában eljegyezte magát az irodalommal. Petőfi, Arany, Vörösmarty, Jókai, Madách, Shakespeare rajongója volt. Maga is foglalkozott versírással. A temetéseken bevezette a verses búcsúztatókat. Körülbelül 600 halotti búcsúztatót írt. A templomi ünnepélyekre buzdító verseket írt, amelyeket az illető falvak templomában felolvasott Lelekési kibúcsúzókra, beiktatókra mindig írt egy egy alkalmi verset.

Az egyházköriben a Dávid Ferenc Egylet elnöke volt. Az Unitárius Közlönyben versei jelentek meg. Az Unitárius Naptárakban - melynek egy ideig ő is szerkesztője volt - a bibliai ihletésű versei olvashatók: Babel tornya, Sodoma és Gomora, Horeb hegyén, Jefe leánya, Jób, József, Dávid és Góliát, Keresztelő János, Jézus és a Sátán, Tékozló fiú, Könyörülő samaritánus, A bűnös asszony, Jákób kútjánál. Minden évre írt Óévi búcsúztatót és Újévi köszöntőt, me-

lyek nagyrésze a naptárakban látott nyomdafestéket; a későbbiek csak kéziratban maradtak fenn.

Városfalva vallásértelmei életének ápolása mellett nagy érdemei vannak az ottani kultúrának is életben, amelynek fáradhatatlan munkása volt. Részt vett a gazdasági életben is: tejszövetkezet, géptársulat, a Hitel és a Hangya szövetkezet megalakításában és vezetésében élenjáró szerepet vállalt. Mire falusi lelkész, maga is foglalkozik a mezőgazdasági termeléssel. Az egyházi birtok egy részét családja tagjaival ő műveli meg. Állatok tart. 1926-ban négy fejőstehene van, melyekkel az udvarhelyi állatkiállításon díjat nyert.

Nyugdíjba készülése idején a városfalvi paplak is betöltötte a századik évét. Mielőtt nyugdíjba menne, lebontják az öreg lakást és helyébe egy új, modern paplakot építenek, melybe a villanyt ő vezetette be a saját költségén. Élettársával három gyermeket neveltek fel. Felesége 1966-ban, 67 éves korában halt meg. Ő tizennégy évvel felesége után, 1980. június 14-én a székelyudvarhelyi kórházban adja vissza nemes lelkét Teremtőjének.

Gyermekei: Báró Hajnal, jelenleg nyug. tanár Székelyudvarhelyen; Báró József székelykeresztúri esperes, Nagy Ferencné Báró Piroška segesvári unitárius lelkészné - a szülőktől kapott szeretet érzésével ápolják emléküket.

Az édesapa verseit, 400 gépelt oldalt, tanárnő leánya legépelte, s azt a városfalvi egyházközségnél és gyermekeinél megtalálhatja az érdeklődő.

Éltre szóló tanítását: „Ha jót nem tehetsz, rosszat ne tégy senkinek” emlegetik, megfogadták, gyakorolják, s továbbadják az utódoknak is.

Mindketten a városfalvi temetőben vannak eltemetve. A temetésen én is ott voltam. Nekem mégis úgy tűnik, hogy Józsi bácsi ma is ír és jegyez, anekdotázik és nevet, könnyet ejt és versel. Csak egy más körben, más eklézsiában.

Jakab Dénes
szentábrahámi lelkész

püspök „temetési tészteletére“

Lelke fel találta.
Az Ur férfja elesett
Az halál titkosan reája lesett -
6
Védte a vallás kincsét
Tépte a' babona
Nehéz sujjú bilintsét
Söt homályt le-vona
Tudománya erejével
Plántált, öntözött fő papi vérével. -
7
E' kevesen hív szolga
Többre biztatott
A' Köz Jó vala dolga:
Ezért hivatott
Ama Jó ur ortzájához
Ki őtet kíváná venni magához.
8
Czédusi erős táblát
Érdemel jó neve
Attól a' ki tovább lát
Másnál 's vezekelve
Valya meg ezt minden azért
Ki a köz Jóhoz és az érdemhez ért.
9
Őtet többet nem látjuk
Ortzáját nem nézzük
Testét földbe botsáttuk
De sírját tetézzük
Virággal és kopressussal
Lelke pedig élyen mennyei jussal.

Második Ének

A' Textus felvétele előtt

Nota: A' királyi székben, etc.

1

Meg hintetik a Szent

Tudomány
A' tölled töl-kent
Fő Pap pora felett
Oh! Isten!
Figyelmünket
Buzdítsd, és Hitünket -
2
Halotti pompára
Ide gyűlvén
Öntsünk hamvára
E' Szentnek könyveket. -
Te pedig
Egy szent való!
Légy fő vigasztaló -

Harmadik Ének

Mikor ki jönnek

Nota: A' menysei dítső várnak etc.

1

Szivünkben méjj sebet szántott
A' halál, mert közüllünk ki rántott
Egy tisztes Fő Papot
Kit, mint erköltsi napot
Világolva
Bölszen szólva
Láttunk, hallgattunk és tiszteltünk.

2

Teste egy földi Kriptában
Nyugszik; de lelke égi házában
Szép erköltsiséget nyert,
Mer tunyául nem hevert
Sőt fáradott
Munkálkodott
E' földi élet Pályájában.

3

Buzgot a' köz Jó dolgában
Épített az erkölts országában

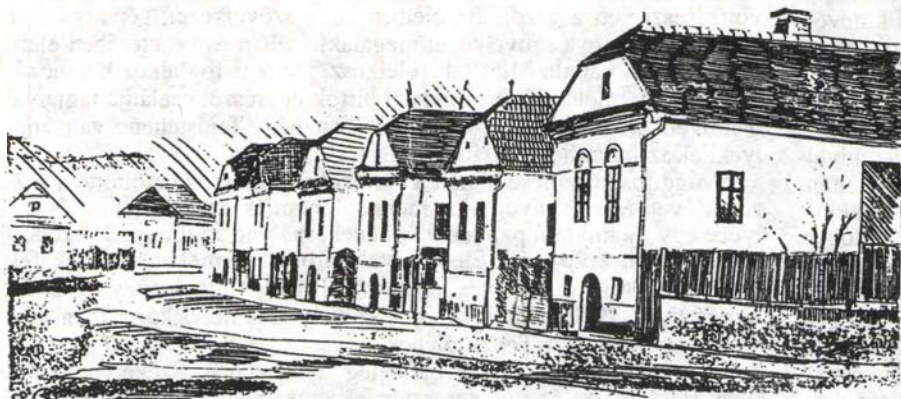
Fején tisztesség ült.
És Tudomány öregbült
Ha tanított -
Utat nyitott
Sok esméretek kintsére.
4
Már töllünk el-ment, és megholt
Ámbár érdemes Papi vezér volt. -
Jó emléket írjunk
Rea. De, több kell: - sírjunk. -
Mert be-borult: - ködbe szorult
Élte Napjának fénye. -
5
Szolyunk így: - oh! minket árván
Isten! ne hadgy. - Pásztor nélkül járván
Vesztetni utunkat
Ne engedgy, sőt javunkat
Mozdítsd elé - szent cél felé. -
Külgyed mennyből segedelmedet. -
Vége.
Készítettett Koronka Joseff R:Professor által
1837.

Jegyzetek.

1. Gellérd Imre: Köröczői János, a felvilágosodás prédikátora
In: KerMagv. 89. évf. 1.sz. Kolozsvár, 1983. 49.
2. Gellérd Imre: i.m. 52.
3. Sándor János: A Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium történelme
Székelykeresztúr, 1896. 127-128-129.
4. A kézirat a közlő tulajdonában van.
5. copressus = ciprusfa
6. Könyveket = könnyeket

MOLNÁR KÁLMÁN

Farsangtemetés Torockón

Torockói
utcasor.

A régi népszokások a munkához, a családi életéhez és a naptári év jeles napjaihoz fűződnek. Az egyik ilyen népszokás a farsang.

A farsang Vízkereszt napja elteltével kezdődik. Falvakon felpeszűl a vidámság, s bár a fonók ideje lejárt, a fiatalság igyekszik szórakozással eltölteni a hosszú téli estét. Olyan helyeken, ahol a farsangi szokásokat nem felejtették el, a téli esték érdekes és színes fénypontja a farsangolás.

Torockón ezen szép hagyomány fennmaradt. Itt a farsangot nem köszöntik, hanem búcsúztatják, eltemetik. Ez az úgynevezett torockói farsangtemetés egyedülálló. Évről-évre egyre jobban vonzza a bel- és külföldi érdeklődők tömegét.

Milyen is a torockói farsang?

Színes, mozgalmas, érdekes, vonzó, egyszerű: szép. A fiatalberek egy csoportja farsangi maszkokba öltözik. Ez a szép farsangi öltözködés egyes elemeiben a népviselethez hasonló. Egyik szépcsoport fiatalberek pártás menyasszonynak öltözik. Párja a vőlegény, kétszerványolt fehér posztónadrágban, rókaprémcs fehér bőrmel-lényben, bokrács fehér sapkában vezeti a menyasszonnyal.

Ugyancsak fiúk öltöznek menyecskeknek, lányoknak és vénlányoknak is. A csoporthoz tartozik egy „kisasszony” meg egy „úrfi” is, akik (valószínűleg) a fatusi értelmiséget képviselik. A farsangi társasághoz

hozzátartoznak a betyárok, akik lobogós ujju ingbe, bő gatyába, fekete lájbiba öltözött legények. Ezek fejükön kalapot viselnek, melyből piros szalag lóg le. Hangos ostorcsattogtatással hirdetik a farsangi menet közeledését. A menetet ők nyitják, valamint ők is zárják. Ez tehát a törzsgárda. Ezekon kívül vannak mulatságos figurák is: a kártyavető és a kéregető cigánynék, a bohócok, az ördögök, a sintérek és a töltőtűszák.

A farsang idején több este is felöltöznek, zenezéssel bejárják a falut. Lányos házakhoz betérve, megtáncoltatják a ház hajdani leányát, majd a „cigányasszonyok” által összegyűjtött tojásból, szalonnából, kolbászból vacsorát készítenek, a „zsidók” perselyéből előkerülő pénzen bort vásárolnak, és vidám mulatozással fejezik be az estét.

A farsangolás fénypontja azonban a húshagyókedd utáni vasárnapon sorakerülő farsangtemetés.

Mivel ez a szokás a maga nemében egyedülálló, híre messzire szállt, s aki teheti, kocsival, busszal eljön Kolozsvárról, Tordáról, Nagyenyedről, Marosvásárhelyről és még ki tudná felsorolni honnan, hogy szemtanúja és megélője legyen e csodálatos néphagyománynak.

Ezen a vasárnapon délután két óra tájban összegyűlnek a maszkokba öltözött legények. Ezúttal ugyanazt a menetet a „pap” és a „kántor” vezeti. A „vénlányok”, akiknek nem sikerült férjhezmenni az ideai farsangig sem, fatuskót húzva maguk után sírják végig a farsang-

SÁNDOR SZILÁRD

Tétlenség

- szabálytalan szonett szabálytalan magunkra -

Üres szavakkal kopog a fény,
megszólít kondulva a sötét.
Józságot függönyöz el a lét,
pírját festi ránk a törvény.

Megtanít makogni a tétlen idő,
a szó: fényvel bemázolt terítő.
Ránkfesti színeit a jelen,
sőhajtásunkban a hit megerterem.

Tétlen a szó, az el-nem-mondott,
tétlen a jó, az el-nem-rontott,
tétlen a soha-el-nem-rontott.

Megszüli kényes jelenét a nappal,
szégyenünk feloldja harangdal.
Kétes magunkat színezi a hajnal.

temetést. A temetési menet végén két gyermek kis szerket (vagy szánkót) húz, amelyen kis méretű papírkoporsó van, a következő felíráttal: „Itt nyugszik Farsang Döme”. A bohócok, az ördögök, a sintérek kergetik, pirosra, illetve feketére mázolják a menekülő, visítózó fiatal lányok és asszonyok seregét. Ez alkalommal nem mennek be a házakhoz, csak végigjárják az utcákat. A menetet a falu közepén lévő forrásnál, az ún. Vajornál ér véget, ahol „a pap” és a „kántor” tréfás rigmusokkal búcsúztatják a farsangot. A „prédikációban” a „pap” tréfás hangon ugyan, de elmondja, hogy mi minden történt egy év alatt a faluban. Dicsér, bírál, s még az is megtörténik, hogy a bíráló nyomán harag keletkezik. A „Prédikáció” közben a „kántor” helyesel, hümmög, a beszéd végén elbúcsúzik Farsang Dömétől. A kisméretű koporsót a Vajor medencéjébe dobva szétverik. A napot közös vacsora és bál mulatság zárja.

Szép ez a hagyomány, meg kell őrizni, és vigyázni kell arra, hogy eredeti formájában maradjon fenn, hiszen ez is egy része az erdélyi magyarság szellemi kincsének.

Jó közmondás szerint: „Annyit érünk, amennyit teremtetünk”. Őrizzük meg tehát azt, ami a miénk és átélte a századok viharos fordulatait. Szokásaink, hagyományaink minket igazolnak!

Ferencz Katalin
tanuló

Balázs Ferenc Ifjúsági Egylet Homoródújfaluban

Az elmúlt karácsony értékes „ajándékot” hozott a homoródújfalvi ifjúságnak. Ugyanis az ünnep másodnapján este találkozóra került sor a lelkesítő irodában: Márkos Ervin, Oklándról beszo- gáló lelkész, valamint Kelemen Szabolcs, III. éves teol. hallg., aki ez ünnepen H.-Újfaluban és Oklándon teljesített légatusi szolgálatot, találko- zott az újfalvi fiatalokkal.

A találkozás célja: Megalakítani nálunk is az ifjúsági egyletet.

Nagy örömeinkre szolgált, hogy a létszám majdnem teljes volt. A tiszteletes úr, miután köszöntötte a jelenlevőket és ismertette az ülés cél- jait, röviden összefoglalta egyházunk történetét, szölt a hagyományápolás, illetve hagyományfel- újítás szükségességéről és szépségéről.

Kelemen Szabolcs beszéde is lendületet adott az egylet beindulásához. Elhatároztuk, hogy egy- letünket Balázs Ferencről fogjuk elnevezni. Ez- után megtörtént a vezetőség megválasztása. Saj- nos, ugyanazt a passzivitást tapasztalhattam, amely jórészt érezhető volt a keresztúri ifjúsági konferencia vitafórumán is. E szűkkörű és csupa ismerős társaságban sem oldódott fel a szinte nyomasztó hangulat; a tiszteletes úr beszéde mo- nológszerűen hangzott el, vallásos jellegű vitára nem került sor. Tehát senkitől semmi visszajel- zés. A hangulat csak az ülést követően oldódott fel, ekkor sem teljes mértékben.

Már a tény maga, hogy egy vallásos egylet tag- jai leszünk-lettünk, meglehetősen - mondjam úgy - idegen volt számunkra. Mert, nem szeretnék ál- talánosítani, de észrevételem szerint az ifjúság zöme vallástörténelmi ismeretekkel nem dicse- kedhet. Ez kiderült a konferencián egy jelenlevő „vallomásából”, aki nagy érdeklődéssel fogott a Biblia olvasásához, de már az első oldal után „zá- tonyra futott”. Azt hiszem, hogy - legalábbis a mi esetünkben - a lelkész „bábáskodására” csak szükségünk van, legalább az indulásnál, mert ha ilyen halvány az alap, akkor egyletünk ingovány- ra épül, ami semmiképp sem jelent előrehaladást. Szorosabb kapcsolatot kell teremteni az egyház és ifjúság között, ami az elmúlt években érezhető- en meglazult.

Én hiszem, hogy a keresztúri Konferenciának volt pozitív eredménye, s a következők még job- ban felvillanyozzák az ifjúság vallás iránti érdeklő- dését, mert az ott jelenlevők számára egy kitő- rülhetetlen élmény maradt a 15., a ma ifjúságának viszont első Konferencia.

Visszatérve az alakító ülésre: az indulás nehéz- kes volt, de ez nem csökkenti a reményt, hogy idővel és komoly hozzáállással elindul a mi egy- letünk is a cél irányába.

Egyed Csilla,
az egylet elnöke

Torockói ház - Paskucz László grafikái

A BIBLIA VILÁGA

MÓZES SZÜLETÉSE

Gósen földjének dús legelőjű rétein boldogan éltek Izráel fiai. Jákób szívében azonban mélyről zengtek Isten ígéretei. Ezért, amikor már közelinek érezte halálát, megeskette fiait, hogy ők nem Egyiptom földjében temetik el.

Nemsokára meghalt Jákób, és kívánsága szerint visszavitték Kánaánba, és ott temették el. Aztán meghalt József és valamennyi testvére is. Sok idő telt el, miközben Jákób leszármazottai nagy néppé növekedtek.

Egyiptom élére új király került. Ő és vezető emberei már nem emlékeztek arra, hogyan mentette meg egykor József az egész országot.

Csak azt látták, hogy a Nílus-delta vidékén, Gósen földjén egy hatalmas, idegen nép lakik. A korábban szabad pásztornépet, hogy megtörjék, rabszolgamunkára szorították. Sarat kevertek, vályogot vetettek, városokat építettek a fáraó parancsára. A sok munkától azonban nem legyengültek, hanem egyre erősebbek, egészségesebbek lettek. A fáraó félni kezdett tőlük: mi lesz ha még többen is lesznek? Kegyetlen és szigorú parancsot adott ki:

- Minden újszülött fiút dobjatok bele a Nílusba! Csak a lányok maradhatnak életben!

Ebben az időben történt, hogy az egyik családban fiúgyermek született. Az édesanyja három hónapig rejtegette, nem tudta rászánni magát, hogy gyermekét a Nílusba dobja. De aztán már nem merete tovább rejtegetni. Ekkor vett egy gyékényből font kosarat, bekente szorokkal és gyantával. Beletette a kisfiút és kitétte a Nílus legszélére, a sás közé. Volt már egy nagyobbacska lánya is. Ő elbújt a parton és figyelte, mi történik a kosárral és benne a kisfiúval.

A fáraó lánya éppen aznap járt arra szolgálóival. Fürödni akart a Nílus vizében. Megpillantotta a kosarat. - Hozzatok ide nekem! - mondta szolgálóinak. Majd felnyitotta a kosár fedelét. - Ó, hát ez egy síró kisfiú! Biztosan a héberrek gyermekei közül való! - Magsajnálta, megszánta.

Eközben előjött a kisfiú nővére is. Bátran nézett a fáraó lányára: Ne hívjak valakit, aki szoptatni tudná ezt a kisfiút? - Menj és hívj valakit! - válaszolta a fáraó lánya. A lány elment, és odahívta édesanyjukat. A fáraó lánya már döntött is: - Vidd magaddal ezt a gyermeket és szoptasd, megadom érte a jutalmadat!

Amikor nagyobb lett a fiú, elvitte magához a palotába - Mózesnek nevezte el őt -, és megtanították a felserdülő fiút az egyiptomiak minden tudományságra.

Évek múltán történt egyszer, hogy Mózes egy alkalommal hazalátogatott a szülőföldjére. Döbbenet látta meg, amint egy egyiptomi felügyelő éppen az ő héber honfitársát veri. Végtelen harag öntötte el, s ráütött az egyiptomira:

- Miért vered azt a szerencsétlent? Az egyiptomi nem válaszolt. Az ütéstől szörnyethalt.

Mózes ekkor elbújt Egyiptomból. Átvágott a Sinai félszigeten, és Midián földjén telepedett le. A midiániták egyik törzsének papja, Jetró, a szolgálatába fogadta őt, és hozzáadta feleségül a lányát, Cippórát.

Hosszú idő telt el. A kényszermunka egyre nehezebb lett Izráel fiai számára. Egyre jobban sóhajtoztak, egyre buzgóbban kiáltottak Istenhez.

Isten meghallgatta imádságukat.

TEMLOM ÉS ISKOLA

Reményik Sándor fenti versenek két utolsó sorát idézzük rejtélyünkben, a vízsz. 1 és függ. 44 sorokban.

Készítette Durugy Loránd

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17							18				19				
20			21		22					23	24			25	
26		27		28		29			30		31	32			
33				34										35	36
	37	38		39		40				41		42		43	
44			45	46				47		48		49	50		51
52			53				54	55		56		57		58	

VÍZSZINTES: 1. Az idézet első sora. 17. Vált. 18. Raktároz. 19. Adósságot törlesztő. 20. Eszem. 21. Becézett női név. 23. Ábel testvére. 25. Katolikus, röv. 26. Olasz eredetű női név. 28. Rabság jelképe. 30. Exvilágbajnok sakkozó. 31. Tartalmától megszabadít. 33. Zenedarab. 34. Tényeket nélkülöző. 35. Labdarugó trófea. 37. Retteg mássalhangzó. 40. Két névelő. 42. Földalatti vasút. 44. Török tiszti rang volt. 45. Visszhang. 48. Majdnem hatos. 51. Távirati öl. 52. Spanyolországi város és tartomány. 54. Sík. 57. Kicsévelt gabonaszár.

FÜGGŐLEGES: 2. Magyarországi város a Duna jobb partján. 3. Előtagként vérrel kapcsolatos. 4. Argon vegyjele. 5. Férfinév. 6. Hasonlítószó, ford. 7. Más csapathoz ment át. 8. Hosszú morse-jel. 9. Időmérő eszköz. 10. A kiütés jele. 11. Megfelelő. 12. Becézett női név. 13. Étrend. 14. P.G. 15. Magyarországi rádióadó működik e hegyen. 16. Földhöz vág. 17. Pintyféle énekesmadár. 22. Erdélyi város. 24. Nem fölött. 27. Régi súlymérték. 29. Egyik szülő. 30. Egyesületben van. 32. Francia utca. 36. Údító ital. 38. Láb része. 39. Magyar olimpiai ökölvívó bajnok (György). 43. Löké. 44. Az idézet második sora. 46. Bulgáriai hegycsúcs. 47. Após, régiesen. 49. Iskola régiesen, röv. 50. Beszédész. 53. Tova. 55. Kisértékű római pénz volt. 56. ... a varázsló. 58. Rangjelző szó.

EGYHÁZI HÍREK

● Január 1-én dr. Kovács Lajos püspök fogadást adott. A fogadáson részt vettek egyházi központunk tisztviselői, a kolozsvári egyházközségek lelkészei, a teológiai tanárok, valamint a kolozsvári gyülekezet tagjai. A fogadás alkalmával dr. Erdő János főjegyző köszöntötte főpásztorunkat, a köszöntésre püspök urunk válaszolt.

● A december 11-12-én tartott Egyházi Főtanács tiszteltbeli gondnoki címet adományozott CSÍKI SÁNDOR nyárádgálfalvi és TÁNCZOS MIHÁLY fiatalfalvi afiainak, valamint tiszteltbeli keblitanácsosi címet MÁTYÁS ISTVÁN beszercei és ÉRSEK GÉZA nagybányai afiainak. Az Egyházi Főtanács levélben mondott köszönetet nagyobb adományokat tett egyházközségi tagjainak: TOTH SÁNDOR és neje (Magyarországot) 10.000 lej, DEZSŐ ISTVÁN és neje (Magyarországot) 10.000 lej, LÁSZLÓ GYÖRGY (Petrozsény) 5.225 lej, LÁSZLÓ SÁNDOR (Petrozsény) 7.410 lej, FALUVÉGI ÁRPÁD (Petrozsény) 5.300 lej, KOVÁCS JÓZSEF (Petrozsény) 5.100 lej, TÓTTÓSI ISTVÁN (Énlaka) 5.000 lej, TARCSAFALVI LÁSZLÓ (Kadács) 10.000 lej, VASS DOMOKOS (Székelyszentmihály) 10.900 lej, BOMHER DOMOKOS (Recsegyéd) 5.000 lej, LŐRINCZ KÁLMÁNNÉ (Székelyudvarhely) 5.000 lej, BOKOR BELANÉ (Bölon) 5.000 lej, BARTHA ALPÁR (Gyepes) 6.000 lej.

● A Teológiai Intézetben január 6-február 6 között tartották az I. félévi vizsgákat. A csendesnapokat február 10-11-én rendezték meg, amelyeken előadást tartottak Jakab Dénes szentábrahám, Szombafalvi József csehétfalvi, Kászoni K. József homoródszentmártoni és Szabó Dezső kolozsvári lelkészek. A csendesnapok közös áhitattal zárultak, amelyen Kiss Béla evangélikus püspökhelyettes végzett szolgálatot.

● Egyházközségeink nagy részében az év első hónapjaiban megtartották a hagyományos hitelesítő hetet. A hitelesítő hét fő témája: KIK A BOLDOGOK? (Mt 5,3-10).

● Presbiteri találkozót tartottak február 10 és 20 között egyházköreinkben. Február 10-én Dicsőszentmártonban a küküllőkörnyéki egyházközségek, február 11-én Nyárádgálfalván a marosküküllői egyházkör többi egyházközsége, február 12-én Tordán a kolozstordai egyházkör, 13-án Sepsiszentgyörgyön, 14-én Brassóban a sepsiszentgyörgyi egyházkör, 19-én Székelykeresztúron a székelykeresztúri egyházkör, 20-án Homoródszentmártonban a székelyudvarhelyi egyházkör egyházközségeinek világi vezetői tartották értekezletet. A találkozón dr. Szabó Árpád teológiai rektor előadása hangzott el: Isten szolgálatában egyházunkért és népünkért. Mit jelent ma unitárius presbiternek lenni? címen. A találkozón az egyházközségek világi vezetői megbeszéltek egyházunk időszerű kérdéseit különös tekintettel az anyagi gondok megoldásának lehetőségeire.

● A központi Dávid Ferenc Egyet. Január, február és március hó folyamán a következő felolvasó üléseket tartotta: Kovács István: *Hizmet a bűnbocsánatot*, dr. Szabó Árpád: *Kinek mondanak engem az emberek? Hogyan látjuk ma Jézust?*, dr. Erdő János: *Hizmem az örökéletet*.

● Március 19-én, Kolozsváron az Erdélyi Református Egyházkerület szervezésében tartották első szabad találkozójukat azok a református, unitárius, evangélikus, római katolikus lelkészek, akik „a kommunista diktatúra éveiben hitükért, egyházi szolgálatukért, az ateista kommunista rendszerrel való szembenállásukért börtönpünttetést szenvedtek”. Unitárius részről Benedek Ágoston, Léta Aron, Nyitrai Mózes, Szabó Dezső és Székely László lelkészek vettek részt.

● Az unitárius teológiai hallgatók önképzőköre hús-vét ünnepének közelségében megjelentette a Zizi című ifjúsági lap második számát. Bízunk a sikeres folytatásban!

● Az IARF - Unitárius Világszövetség - március 17-18-án Frankfurtban tartotta Vezető Tanácsai ülést. Az ülésen egyházunk részéről dr. Kovács Lajos püspök vett részt.

● Szabadalvó Egyházak világtalálkozóját tartották március 19-22-én Budapesten, amelyen Erdélyből dr. Kovács Lajos püspök, dr. Erdő János főjegyző és dr. Szabó Árpád rektor vettek részt.

● Spencer Lavan, a chicagói Meadville Lombard teológiai intézet dékánja március 6-16 között tett látogatást egyházunkban. Látogatása alkalmával, 8-án, istentiszteletet tartott a kolozsvári belvárosi templomban, délután pedig a Monostor negyedi templomban; 9-én látogatást tett egyházi központunkban, este előadást tartott a Teológiai Intézetben (10,11-én is). Itt tartózkodása idején ellátogatott Gyulafehérvárra és Nagyszebenbe, valamint a következő egyházközségekbe: Fogaras, Köhalom, Homoródjánosfalva, Homoródszentmárton, Székelyudvarhely, Marosvásárhely (ahol istentisztelet is tartott). A dékán és neje március 16-án utazott el.

● Franz Schüle, a HEKS főtitkára február 4-én látogatta meg egyházunkat. Látogatása alkalmával megbeszélést folytatott dr. Kovács Lajos püspökkel, dr. Erdő János főjegyzővel, András György és Mikó Lőrinc előadótanácsosokkal.

● Péterfi Sándor csekefalvi lelkész február 1-től kinevezést nyert a kissolyosi egyházközségbe.

● Kecskés Gyöngyvér február 1-től énekeszéri kinevezést kapott a szabédi egyházközségbe.

Halottak

● D. Szedressy Pál nyugalmazott evangélikus püspök január 20-án, életének 69. évében, Kolozsváron elhunyt. Január 28-án temették a kolozsvári evangélikus templomból az evangélikus temetőbe. A temetési szertartáson Kiss Béla főjegyző végzett lelkészi szolgálatot, búcsúbeszédet mondtak: Kovács László hétfalusi lelkész, Mózes Árpád aradi, Raduch Zsolt brassói esperes, az evangélikus világszövetség és a magyarországi evangélikus egyház nevében dr. Harmathi Béla püspök, a romániai német evangélikus egyház nevében dr. Christof Klein szebeni püspök, a református egyház nevében dr. Csiba Kálmán kolozsvári püspök, az unitárius egyház részéről dr. Kovács Lajos püspök, az ortodox egyház részéről dr. Irenu Pop kolozsvári püspök, a Protestáns Teológiai Intézet részéről dr. Szabó Árpád rektor, a Vallásügyi Államtitkárság részéről Ștefan Ionita fősztályvezető, az evangélikus hívek nevében dr. Podrádhszki László főgondnok.

● D. Nagy Gyula nyugalmazott református püspök 83 éves korában, március 19-én, Kolozsváron elhunyt. Petrozsényi és nagyszebeni lelkészi szolgálata után 27 évig látta el püspöki hivatását. A temetési szertartásra március 23-án került sor a Farkas utcai templomban. A szertartást dr. Csiba Kálmán püspök vezegte. Antal Ferenc főjegyző, Cseh Zsolt lelkész, Papp Benjámín Királyhágón-túli lelkész, Kiss Béla evangélikus főjegyző, András György unitárius előadótanácsos, Irenu Pop ortodox püspök és Ștefan Ionita fősztályvezető mondtak búcsúbeszédet.

NYILATKOZAT

Mi, alulírott református, evangélikus, római katolikus, unitárius lelképásztorok, akik a kommunista diktatúra éveiben hitünkért, egyházi szolgálatunkért, az ateista kommunista rendszerrel való szembenállásunkért, a diktatúra által elnyomott népünkért szenvedtünk börtönt, 1992. március 19-én tartott első szabad találkozónkon, melyet Kolozsváron, az Erdélyi Református Egyházkerület szervezésében tartottunk, Istennek adunk hálát megtartó kegyelméért, amellyel a szenvedés éveiben velünk volt és amellyel minket megszabadított.

Imádságos szívvel emlékezünk kivégzett, a Duna-csatornánál, börtönben, vagy szabadulásuk után meghalt szolgatársainkra és azokra a testvéreinkre, akik öregesgük, vagy betegségük miatt nem lehetnek jelen.

A közös szenvedésben született barátsággal és szeretettel gondolunk azokra az egyháztagjainkra, igaz testvéreinkre, akikkel a börtönökben és munkatáborokban együtt hordoztuk a keresztet és együtt imádkoztunk.

Hálát adunk Istennek, aki az ő népét minden emberi bűn és gonoszág ellenére megőrizte, és Krisztus evangéliumát erősebbé tette minden emberi hatalomnál.

Tanácskozásunkon elhatároztuk, hogy tanulságul és emlékeztetőül az utánunk jövő nemzedékeknek, dokumentációs könyvet adunk ki az elmúlt diktatúra alatt fogságot szenvedőkről. Ezért kérjük minden testvérünket, egyháztagunkat, aki politikai fogolyként a második világháború óta lágerben, a Duna-csatornánál, börtönben, munkatáborban szenvedett, szenvedésének rövid történetét (legtöbb 3 gépelt oldalon) vagy legalább a nevét, pontos címét, fogságának adatait küldje be a következő címre: Erdélyi Református Egyházkerület püspöki hivatala. 3400 Cluj-Napoca. Str. I. C. Brătianu nr. 51.

Kérjük azokat a családtagokat is, akiknek szeretünk hasonló sorsban volt és már nem él, hogy állítsák össze szenvedése történetét és küldjék be.

Bizonyságot teszünk arról, hogy a börtönévek alatt megtapasztaltuk az Ige igazságát: „Mindennél nyomorgattatunk, de meg nem szorítottunk; kétségkedünk, de nem esünk kétségbe; üldöztetünk, de el nem hagytunk; tiportatunk, de el nem veszünk. Mindenkor testünkben hordozzuk az Úr Jézus halálát, hogy a Jézusnak élete is látható legyen a mi testünkben“ (II. Kor. 4:8-10). Üzenjük a gyülekezeteknek életünk nagy tapasztalatát, hogy Krisztus evangéliuma legyőzhetetlen és, hogy Isten beszéde nincs bilincsre verve (II. Tim. 2:9). Istennél erő, hatalom és megtartás van. Kérjük, hogy őrizzék hitünk és nemzetünk örökségét, az Istentől kapott lelki kincseket. Álljatok ki mindig az igazság, a hűség és a becsület ügyében.

Az Ige szavával üzenjük népünknek: Vigyázzatok, álljatok meg a hitben, legyetek erősek, legyetek férfiak, minden dolgotok szeretetben menjen végbe. Kolozsvár, 1992. március 19.

Ady Béla ref., Antal Sándor ref., Csiba Kálmán ref., Fülöp Dénes ref., Karczag Sándor ref., Kozma Zsolt ref., Lőrincz János ref., Márton Attila ref., Miklós István ref., Molnár Dezső ref., Péter Miklós ref., Sós Ferenc ref., Székely Lajos ref., Szilágyi Sándor ref., Szöke László ref., Varga László ref., Visky Ferenc ref., Benedek Ágoston unit., Léta Aron unit., Nyitrai Levente unit., Nyitrai Mózes unit., Szabó Dezső unit., Székely László unit., Antal László ev., Kiss Béla ev., Mózes Árpád ev., Veress Károly ev., Dávid László r. kath., Szöcs Ignác r. kath.

A Romániai Magyar Unitárius Egyház lelkészeinek és teológusainak névsora, akik 1945-1964. között politikailag elítéltek voltak

1. Rázmány Mór, lelkész 1951-52. Duna-csatorna. Ítélet nélkül. Meghalt.
2. - Dr. Simén Dániel, teológiai tanár, 7 év. Meghalt.
3. - Dr. Erdő János, teológiai tanár, 4 év.
4. - Dr. Lőrinczi Mihály, teológiai tanár, 7. év. Meghalt.
5. - Bálint Ferenc, lelkész, 5,5. év. Meghalt
6. - Benedek Ágoston, lelkész, 4 év.
7. - Gellérd Imre, lelkész, 7 év. Meghalt
8. - Kelemen Imre, lelkész, 15 év. Meghalt.
9. - Léta Aron, lelkész, 10 év.
10. - Nyitrai Mózes, lelkész, 10 év.
11. - Nyitrai Deák Berta, lelkész, 25 év. Meghalt
12. - Pálfi Albert, lelkész, 6 év. Meghalt.
13. - Szabó Dezső, lelkész, 20 év.
14. - Székely László, lelkész, 4 év.
15. - Végh Mihály, lelkész, 15 év.
16. - Kelemen Csongor, teológus, 15 év.
17. - Nyitrai Levente, teológus, 6 év.
18. - Sándor Balázs, teológus, 25 év.

Unitárius Közlöny. A Keresztény Magvető melléklete
Kiadja az Unitárius Egyház
Szerkesztőbizottság: Molnos Lajos főszerkesztő,
dr. Szabó Árpád felelős szerkesztő, Gáll Mária, dr. Rezi Elek,
N. Kiss Ágnes grafikai szerkesztő
Szerkesztőség és Kiadóhivatal: 3400 Kolozsvár,
December 22 sugárút, 9. szám
Postafiók: 24. tel: 11-52-71
Ára 20 lej
 Nyomdai előkészítés a Szabadság Kft. TEXTLINE rendszerén
 Nyomtatva a kolozsvári Ardealul Nyomdában
 Igazgató Ion Manole